

Mr. 25

1942. g.

19. jūnijā

LAIKMETS

*Plūc, māsina, ko plūkdama,
Saplūc raibus puku puškus,
Zilus, baltus, iedzeltenus,
Kas Jānos uzzirdēja.*

LĪGO SVĒTKOS

JAŅU KALNS — VAROŅU PIEMIŅAS VIETA

Latviešu tautas likteņu upes — Daugavas kreisajā krastā, Rīgas tuvumā, atrodas pakalns, ko tautas mute dēvē par Jāņu kalnu. Kalna apkārtnē norisinājušās daudzas vēsturiskas cīņas. Pasaules karā šie izcīnītais nīkns kaujas. Arī vācu kaņavīri tur lējuši savas asinis. 1937. gada meža dienās šai vietā iedēstītie piemiņas koki pauž par varonīgajiem cīnītājiem, kas, darot savu kaņavīru augstāko pienākumu, nav žēlojuši dzīvības. Pakalna virsotnē piemiņas ozolu paēnā uzcelts akmens pamats jāņugunīm. Vienreiz gadā tās šie uzliesmo, liekot atcerēties varonīgo cīnītāju pašuzpurēšanās gribu un mudinot dzīvos sekot viņu piemēram.

Divreiz mūsu tautas Ligosvētki pagāja secen nesvinēti.

Pirmoreiz tas notika boļševikiem iebrūkot Latvijā. Kad pienāca Līgodiena, krēsla nolaidās pāri visām sētām. Negribējās gaviļēt, gribējās raudāt jeb, runājot Skalbes vārdiem:

„Mūžam raud kokle pār Latvijas kalniem.
Sasisti senču upu trauki,
Miglā tīti dzimtenes lauki.”

Ja kaut kur sārtojās debess, tad tās nebija jāņugunis; likās, ka gāja bojā dārgi atpirktā tautas brīvība. Tiešām, latvju gods bija kaunā likts, kad no Rīgas pils vārtiem iznāca ieceltie boļševiku valdnieki kā tautas kaprači.

Kur palika tie, kas lielijās aizstāvēt tēvu zemi līdz pēdējai asins lāsei? Kur palika drošsirdīgie varoņi, kad šausmīgas dienas piemeklēja mūsu zemi? Vienīgie cīnītāji — kārtības sargi dabūja galu. Apstulbinātā tautas daļa brēca pēc viņu asinīm. Pēc tam latvju tauta, zaudējusi savu brīvību, mirka asinis un asarās. Tā drūmi nobeidzās gaļais ciešanu gads...

Atkal nāca Līgodiena. Latvji ilgodamies ilgojās pēc atbrīvošanas no tumšajiem varmākām. Dienu pirms Ligosvētkiem virs apvāršņa parādījās dārdošās lidmašīnas. Šur tur uzliesmoja uguns. Tie bija pirmie vēstneši par to, ka atbrīvošanas stunda ir klāt. Dūca lielgabali, krita granātas; latvju sirdis drebēja no prieka. Jāņuguns vietā iedegās karsta cīņa. Ausa viena asiņaina diena pēc otras. Lēca sidrabota saule, tā bija uzvaras saule.

Tie, kas bija aizkāruši svētumus un nopūtuši jāņugunis, kā zvēri un laupītāji bēga no mūsu zemes. Viņus vajāja nevien vācu kaņapulki, bet visi iedzīvotāji, kas vien varēja, kamēr viņus padzina no mūsu zemes robežām. Viņiem vairs nav vietas mūsu laukos un sētās. Nemūžam viņi vairs nespers soli mūsu svēlītajā Dieva zemē!

Nu atkal pēc gada tuvojas Ligosvētki. Fronte ir aizvirzījies tālu uz priekšu, vairs nedzird lielgabalu dunoņu. Mēs esam pasargāti savā dzimtajā zemē un laimīgi, ka nesmokam boļševiku cietumos vai nekļīstam pa Sibīrijas tundrām. Tāpēc brīves un līksmes apziņā gribam atzīmēt savu senču tradīciju.

Par gadiņu Jānītis nāca, nu atnāca šovakar,
Nu atnāca šovakar savus bērņus apraudzīt.

Kā Dieviņš nāca Jānītis pie mūsu senčiem un nesa viņiem svētību: auglīgu gaisu, bagātu ražu. Kā Dieviņu viņu sagaidīja, pušķojot sētu un istabas ar krāšņiem vainagiem un meijām. Atskanēja līgodziesmas, kas atbalsojās no mājas uz māju. Atspīdēja sārtās jāņugunis kalnos un lejās.

Vai tāpat kā senāk arī šogad nesvinēsim Ligosvētkus? Vai nelūgsim svētību savai zemei, vai pateicībā nepamēsim cīnītājus, kas lej savas asinis par taisnību un brīvību? — Tik tiešām, plūstot līgoskaņām un kvēlojot jāņugunīm, kļūst stiprākas vienprātības saites mūsu starpā, un pieaug gaisa cerība mūsu tautas nākotnei.

Dr. V. Sanders.

T.

VIENS KADA GADS

Austrumu

Austrumu kaņķagājiena pirmais gads tuvojas beigām. Vācu un to sabiedroto armijām Eiropā tas nesīs veselu rindu lepmu uzvaru. Nav nemaz aprakstāmi upuri un piepūle, drosme un sīkstums, kādu tur pierādījis katrs kaņķavīrs. Tikai ar grūtībām iespējams paturēt prātā tos daudzos notikumus, kas zibenīgi sekojuši cits citam, kopš sākusies šī varenā cīņa vairāk nekā pusotra tūksts kilometru gaŗā frontē no Ziemeļu Ledus okeana līdz Melnajai jūrai. Atgādināsim tādēj isumā 1941. gada vasaras politisko un saimniecisko stāvokli!

Pēc Polijas satriekšanas, angļu padzišanas no Norveģijas, vācu kaņķaspēka aizvirzīšanās līdz pat Beļģijas un Holandes piekrastēm un Francijas sabrukuma Anglija, izdarot puču Belgradē un rīdot grieķus cīņā, centās pārnest kaŗu pie Lielvācijas vārtiem un līdz ar to Eiropas sirdi. Vācu un itāliešu kaņķaspēka spēcīgais trieciens tomēr dažās nedēļās iznīcināja pretinieka Balkānu ofensīvas iespēju. Angļu dēkainā pasākuma beigās bija Kreta. Angļiem tā izvērtās par jaunu „Dinkirchenu” Vidusjūrā.

Londonā pēdējais trumpis, ko izspēlēt pret ass valstīm kontinentā, palika Padomju savienība. Angļu karstākā vēlēšanās, bez šaubām, bija cerība pamazām samalt Vāciju ilgstošā un smagā pozīciju kaŗā, līdz kamēr Maskava sagaidītu izdevīgo brīdi uzbrukt novājinātai Vācijai no muguras.

Adolf's Hitler's aizsteidzās priekšā šiem plāniem. Vadoņa 1941. gada 22. jūnija uzsaukums vācu tautai un nota, kādu tanī pašā dienā Lielvācijas valdība nodeva Padomju savienībai, atdarīja visai pasaulei acīs, atklājot padomju varas ārkārtīgo bruņošanas un gandrīz jau pilnīgi sagatavoto uzbrukumu Lielvācijai un pārējai Eiropai. Savas bruņošanās īstos nodomus padomju vara gan līdz pat pēdējam brīdim centās maskēt, bet velti. Pirmo kaŗa nedēļu piedzīvojumi jau rādīja, ka Staļina armiju virzīšana pret vācu austrumu robežu bija jau pilnīgi pabeigta, un ka padomju bruņošanās bijusi ārkārtīgi spēcīga.

Kas tad notika, to mēs visi paši piedzīvojām. Vācu un viņu sabiedroto kaņķaspēkam un tā vadībai izdevās tādas operācijas, kas vēsturē vēl nav pieredzētas. Nemitīgi virzoties uz priekšu, arvien jaunus uzvarīgos gāģienos sakāva vairāk nekā 400 smagi apbruņotu pretinieku divīziju, kas cīnījās ar vislielāko mezonību. Vācu stratēģija visur izrādījās pārāka. Tas izpaudās lielās aplenkuma kaŗjās, no kuŗām daudzas jau kļuvušas vēsturiskas. Visu šo kaŗu nolūks bija viens: salauzt pretinieka cīņas spējas. Padomju armiju ārkārtīgie zaudējumi liecina nevien par boļševiku šķīšanās ar cilvēkiem un ieročiem, bet līdz ar vācu kaŗavīru un vācu ieroču pārākumu par visām lietām pierāda arī to, ka iniciatīva arvien atradusies vācu vadības pusē.

Sekoja kaŗjas, kas cita par citu vairāk un spilgtāk pauda vācu kaŗavīru slavu. Kaŗjās pie Bjalostokas un Minskas sagūstīja 324.000 padomjarmiešu, ieguva vai iznīcināja 3332 kaŗjas tankus, 18.009 lielgabalus; pie Smoļenskas: 310.000 gūstekņu, 3205 kaŗjas tankus, 3210 lielgabalu; pie Umanas: 103.000 gūstekņu, 317 kaŗjas tankus, 1100 lielgabalu; pie Gomeļas: 84.000 gūstekņu,

144 kaŗjas tankus, 848 lielgabalus; pie Ķijevas: 665.000 gūstekņu, 884 kaŗjas tankus, 3718 lielgabalus; pie Ilmenes ezera: 53.000 gūstekņu, 320 kaŗjas tanku, 695 lielgabalus; pie Vjazmas un Brjanskas: 664.000 gūstekņu, 1242 kaŗjas tankus, 5452 lielgabalus un beidzot pie Azovas jūras: 106.000 gūstekņu, 212 kaŗjas tankus un 672 lielgabalus. Tam visam vēl jāpievieno vairāk nekā 20.000 iznīcināto padomju lidmašīnu un neskaitāmi dzelzceļa vilcieni, kā arī vācu kaŗa lidmašīnu — stukas izpostītie kaŗa svarīgie rūpniecības uzņēmumi un fabrikas Ļeņingradā, Maskavā un citur.

Pēc nesalīdzināmo uzvaru serijas sekoja krievu ziema. Tā iestājās agrāk, nekā to gaidīja. Tā nāca ar salu, kāds nav piedzīvots kopš 140 gadiem. Vadonis savā pēdējā runā pilnīgi atklāti nosauca visas tās ūri pārcilvēciskās grūtības, kādas vācu un viņu sabiedroto kaŗaspēkam nācās pārvarēt salā un sniegā. Tas, ko šai ziemā veicis katrs kaŗavīrs, pelna vislielāko atzinību. Staļins, zināms, centās izmantot visas šīs ziemas priekšrocības.

Boļševiku uzbrukumi, zināms, bija jo sevišķi nīkni. Padomju kaŗaspēka vadībai tomēr nevienā vietā neizdevās gūt kādu tiešu panākumu. Par dažu izpostītu pilsētu un sādžu atgūšanu padomjarmiešiem nācās samaksāt pārāk dāģi. Tādā kārtā Kremlja varas vīri, pretēji savu draugu angļu un amerikāņu cerībām, nevien zaudējuši pagājušās ziemas izdevības, bet savos akla nīknuma uzbrukumos veltīgi upurējuši arī savas armijas, samazinot to cīņas spējas.

Ka boļševiku kaŗaspēka vadība nav bijusi diez cik tālredzīga, dzenot ziemas uzbrukumos nāvē simtiem tūkstošiem savu kaŗavīru, kamēr vācu militārā vadība, aprobežodamās ar noteiktu atvairīšanos, klusībā sagatavojusies uzbrukumam labvēlīgākā gada laikā, pierāda jau šīs vasaras sākuma notikumi austrumu frontē. Lielajās kaŗjās šaurumā un aplenkuma kaŗjās pie Čaņkovas ar vācu un viņu sabiedroto ieročiem jau izcīnītas divas spožas uzvaras. Iznīcinātas sešas boļševiku armijas. Uz gūstekņu nometnēm aizsoļojuši vairāk nekā 400.000 padomjarmiešu, iznīcināti vai iegūti vairāk nekā 1500 tanku, 4400 lielgabalu, 1200 lidmašīnu un vēl nesaskaitīts daudzums citu ieroču un kaŗa piederumu. Sabrucis arī boļševiku vienu mēnesi ilgušais uzbrukums Louhi frontē. Šie pirmie lielākie šā gada panākumi nepārprotami liecina par vācu un viņu sabiedroto ieroču pārākumu.

Gaidāms, ka nākošajās cīņās šis pārākums izpaudīsies vēl vairāk. Boļševiku koloss saņems vienu triecienu pēc otra, līdz kamēr tas sabruks.

T.

Šā gada lielo kaŗu mēmie liecinieki. Kerčas un Čaņkovas kaŗjās kritušo boļševiku skaits, kas vēl nav pilnīgi noskaidrots, sprieģot pēc pagājušā gada kaŗu iznākumiem, nebūs mazāks par gūstā kritušo skaitu. Te nepārredzamos daudzumos guļ boļševiku iērauda ķiveres kaŗa troģeju savāķšanas vietās.

Kaŗjas lauks pēc cīņām.

Boļševiku pašiznīcināšanās drausmīģis dokuments. Bariem boļševiki uzbruka vācu pozīcijām. Bariem uzbrucēģi palika nedzīvi guļam zem vācu iznīcinātāģas uģuns.

Atlantic uzņģemumi.

Kas viss nav jāparvar kaņavīriem, lai tiktu uz priekšu

Pavasara šķīdonis, kas sekoja bargajai un ietilgušajai ziemai, austrumu frontē sagādāja kaņavīriem ne mazums grūtību.

Atkusnis visā frontē nāca ar plūdiem. Ledainais ūdens neiesūcās zemē, jo tā vēl ilgi bija sasalusi. Ūdens masas jau tā ārkārtīgi sliktos ceļus pārvērta ezeros, mūklājos, bet labākajā gadījumā vienās grūti izbrienamās pelcēs. Tur ūdens un dubļi smēlās gaņajos zābakos. Vēl grūtāk nācās tikt tām pāri vezumniekiem, smago automobiļu kolonnām un artilērijai. Daudzu frontes sektoru svarīgākie ceļi kilometriem tālu bija jānoklāj ar kokiem, baļķiem un dēļiem virs tiem. Šo darbu sekmīgi un nenogurstot veica sapieņu kolonnas, ņemot talkā, kur tas bija steidzīgi vajadzīgs, arī civiliedzīvotāju darba kolonnas.

Austrumu frontes ziemeļu daļā vēl tagad daudzas vietas ir šķīdona pārņemtas, kamēr pašos ziemeļos tās sniegs un ledus tur savās skavās. S.

Še no ceļa nav ne vēsts, bet cīnītājiem frontē jāliek uz priekšu.
Weltbild PK uzņ.

Tas nav nekāds ezers, bet gan kilometriem tālu pārplūdušais padomju ceļš kādā austrumu frontes sektorā, kur ūdens plešas visvairāk.

Scherl'a PK uzņ.

Kaņalaika daļa pēc lielās aplenkuma kaujas pie Čaņkovas. Šo kaņalaiku no vienas vietas klāja boļševiku liķu kaudzes un iznīcināto kaņā piederumu čaoss.

Weltbild uzņ.

Ielenkuma loks ap Ameriku sašaurinās

Paģājuši tikai 6 mēneši, kopš Ruzvelts sāka tik ilgi gatavoto un tagad tik skaļām reklāmas bungām daudzīnāto un tomēr tik nepopulāro kaņā pret Japānu. Bet amerikāņi šai samērā īsajā laika sprīdī jau zaudējuši tik daudz militāri, saimnieciski un arī morāli, ka vairs nespēs jūtami ietekmēt notikumu gaitu nevienā Tālo austrumu frontē. Ielenkuma loks pret Japānu, ko Savienotās valstis kopīgi ar Angliju un pa daļai arī ar Ķīnu gatavoja pusgadsimtu, sabruka jau kaņā pirmajās 100 dienās, kad amerikāņi un angļi zaudēja visas savas stratēģiski svarīgākās bāzes un saimnieciski ievērojamākās nepieciešamo izejvielu zemes Klusā okeāna un tam pieslēdzošos ūdeņu telpā.

Pret Japānu vērstais ielenkuma loks ne tikai sabrucis, bet tā vietā radies ielenkuma loks pret pašām Savienotajām valstīm. Vācu zemūdeņu, papildinot šo ielenkumu, jau vairākus mēnešus sekmīgi operē Savienoto valstu ūdeņos, tā sitot visai jūtamu robu amerikāņu apgādē.

KARA AINAS

„Archibalds Briesmīgais” — tik lepnu nosaukumu angļi bija devuši savam smagajam — markas VI tipa — kaujas tankam. To līdz ar daudziem citiem angļu tankiem ģenerāļa Rommel'a pretlonku lielgabalu labi tēmētie šāviņi padarīja nespējīgu cīnīties.

Atlantic.

KRETA PĒC VIENA GADA.

„We come back” (Mēs atgriezīsimies) — sacīja toniņi Krētas salas iedzīvotājiem, kad viņiem panīka nācās atstāt šo salu. Un nu viņi atkal ir tur, proti, kā ģenerāļa Rommel'a gūstekni no Atrikas ģaļalauka.

Scherl'a uzņ.

(Pa labi apakša.)

JAPĀNIEM JAU BAZE ALEUTU SALĀS.

Klusā okeana austrumu daļā operējošie japāņu spēki 3. jūnijā negaidot uzbruka Savienoto valstu stratēģiski svarīgajam balsta punktam Deč-Harborai Aļaskā, kā arī visai Aleutu salu grupai. — 7. jūnijā japāņu flotes spēki ciešā sadarbībā ar armijas vienībām pēc cīņām ieņēma vairākas ienaidnieka pozīcijas Aleutu salās. Šis japāņu pirmais uzbrukums amerikāņu balsta punktam Aļaskas apgabalā radījis lielu uztraukumu Savienotajās valstīs. — Attēlā: skats uz Deč-Harboras juras līci, uzņemts no lidmašīnas.

Scherl'a uzņ.

Ielenkuma loks pievirzās arvien tuvāk un ciešāk Savienotajām valstīm. Japāņi savām operācijām pret Ameriku ieguvuši atkal visai svarīgus izejas punktus, ieņemot vairākas pozīcijas Aleutu salās. Iznīcinot tai pašā laikā Midveju salās svarīgus militārus mērķus, līdz ar diviem 19.900 tonnu bāzes kuģiem, kas nogremdēti šo salu tuvumā, japāņi sagādājuši atkal smagu triecienu amerikāņu kara flotei, kas kara pirmajā pusgadā nu jau zaudējusi 6 kaujas kuģus, 6 kreiserus, 5 lidmašīnu bāzes kuģus, 8 iznīcinātājus, 16 zemūdenes un 2017 lidmašīnas.

Tā iniciatīva tiklab militāro, ka politisko notikumu risinājumā arvien vairāk un noiteiktāk pāriet ass valstu pusē. T.

EIROPAS UZVARAS

(Augšā.) Vācijas jaunas fabrikas, kurās tagad kopīgu darbu uzvaras nodrošināšanai veic daudzu Eiropas tautu strādnieki, ir ērtas un gaišas celtnes. Veselīgos darba apstākļos strādniekiem rodas iespēja vislabākajiem sasniegumiem.

(Pa labi.) Darba vietas praktiskums savienots ar skaistumu: plaši un tīri pagalmi, ēnaini apstādījumi un gaišas terases sniedz veselīgu un patīkamu atpūtu.

ĀRZEMJU STRĀDNIEKI VĀCIJĀ

Vācu karaspēka ārkārtīgas, vēl nepieredzētās uzvaras austrumu, ziemeļu, rietumu un dienvidu karagājienos ļoti lielā mērā stiprinājušas Vācijas saimniecisko dzīvi. Adolf's Hitler's kādā no savām runām aizrādīja, ka bagātajai Anglijai gan kādreiz piederējuši neizsmejami jēlvielu avoti un milzīgs darbaspēks, bet Lielvācijas rīcība tagad ir gandrīz visas Eiropas produkcija. Visās zemēs, ko ieņēmis vācu karaspēks, tūlīt pēc ienaidnieka armijas sakaušanas iestāties bezdarbs. Vācu karšanai visai raksturīgi, ka vācu okupācijas iestādes par vienu no saviem svarīgākajiem uzdevumiem uzskata ne tikai iespējami ātri atjaunot attiecīgās zemes saimniecību, lai nodrošinātu iedzīvotāju iztiku, bet bez tam plašā mērā nodarbināt šo zemju darbaspēku arī bruņotās rūpniecībā pašā Lielvācijā. Līdzās daudziem simttūkstošiem Bohēmijas un Morāvijas protektorāta strādnieku un strādnieču vācu rūpniecībā tagad strādā ļoti daudzi ar Vāciju sabiedroto un tai draudzīgo nāciju piederīgie un bez tam arī Francijas, Beļģijas, Holandes un Norvēģijas kvalificētais darbaspēks, kuŗa daudzums pastāvīgi pieaug. Mūsu attēli rāda kādu lielu Berlīnes elektrotehnikas uzņēmumu, kur novērojam daudzu jaunu francūziešu darbību un novietošanu, kuŗas brīvprātīgi saistījušās rūpniecības darbā Lielvācijā pagaidām uz 1/2 gadu, lai šeit labāk nopelnītu iztiku nekā tas būtu iespējams dzimtenē. Ka šīs no Francijas at-

VEICINĀTĀJI

(Pa kreisi augšā.) Lai veiktu poplašinātos kara laika uzdevumus, sievietes fabrikās tagad aizslāj tūkstošiem vīriešu darba roku. Vācijas uzņēmumos arī ārzemju strādnieces ar apziņu un pašreizējīgu darbu dod labāko liecību par savas tautas krietno darba likumu.

(Augšā.) Vienalga, vai tas latviešu, franču vai ukraiņu strādnieks — uzcītīgi un saprātīgi veikto darbu atzinīgi novērtē darbu vadītāji.

(Pa kreisi.) Uzņēmumu vadība gādā, lai ārzemju strādnieki Vācijā justos tāpat kā dzimtenē. Šo labsajūtu vairo arī parastie dzimtenes ēdieni. Attēlā — ukrainietes gatavo savas zemes strādniekiem tautiskos ēdienus.

Foto Laikmeta arch.

braukušās jaunās strādnieces Lielvācijā jūtas labi, rāda šie attēli. Uzņēmumu vadītāji apliecina, ka tās veic savu darbu čakli un apzinīgi, un tāpēc arī tiek darīts viss, lai tām dzīvi jaunajā darba vietā padarītu iespējami patīkamu. Lai viņām nebūtu jāmēro pārāk garš ceļš līdz uzņēmumam un lai tās arī brīvlaikā būtu savu tautiešu vidū, tās pa lielākajai daļai novieto kopmītnēs. Pārtika, kā viņas pašas apliecina, tām šeit ir labāka nekā pašreizējos apstākļos dzimtenē un peļņa tik liela, ka tās var kaut ko iekrāt vēlākajai dzīvei. Šo izdevību strādāt Lielvācijā labprāt izlieto. To pierāda fakts, ka francūziešu starpā var sastapt mātes ar meitām vai divas un pat trīs māsas, kas strādā tai pašā uzņēmumā un kopā arī dzīvo.

Vācijā pašreiz nodarbināti daudz ārzemju strādnieku, pa daļai par palīgstrādniekiem, pa daļai par kvalificētiem strādniekiem, īpaši celtniecībā, metālrūpniecībā, kalnu raktuvēs un lauksaimniecībā. Saprotams, Vācijas saimniecība bija jāpārvar zināmas grūtības, lai atrisinātu visas problēmas, kas radās sakarā ar ārzemju strādnieku novietošanu. Tomēr ilgu laiku pastāvošās darba nometnes bija devušas bagātīgu pieredzi. Vispirms tādas nometnes sarīkoja, kad sāka taisīt valsts auto ce-

(Pa kreisi.) Jaunāko žurnālu lasīšana atpūtas brīžos nostiprina saites ar dzimteni.

(Apakšā.) Spodrība un biedriskums noārošina strādnieku labsajūtu arī vienkāršās kopmītnēs.

lus. Tagad, kaŗa laikā, radas tās pašas problēmas, kā toreiz. Vācijas ziemeļos ēd citus ēdienus nekā dienvidos, austrumos — citus nekā rietumos. Tātad bija jāpagatavo tāda pārtika, kas, cik iespējams, atbilstu visām prasībām. Ārzemnieku mītnēs pieaicināja ārzemju pavārus. Tā jau pašā sākumā novērsa grūtības. Tas pats jāsaka par amatniekiem, piem., par drēbniekiem un kurpniekiem. Arī dzimtenes mākslinieki apmeklēja Vācijā ārzemnieku strādniekus, lai, cik vien iespējams, atvieglotu viņu dzīvi ārpus dzimtenes un ģimenes. Tomēr nepieciešams, lai ārzemju strādnieks pats ievērotu disciplīnu. Bez tās nevar iztikt noņemnes dzīvē, kas nav kazarma, bet māja. Ārzemju strādnieks var mītni atstāt, kad vēlas. Nav priekšraksta, kas viņu noteiktā laikā — dienā vai naktī — saistītu pie mītnes. Šāda brīvība, saprotams, prasa, lai darba biedrs, īpaši nakti, izturētos tā, ka netraucētu citus.

Vācijā par ļoti svarīgu uzskata brīvlaika nodarbjū izveidojumu. Ik mēnešus mītnē sarīko vienu varietē, vienu teātra un divas filmu izrādes. Palielinātā skaitā tur pašreiz sāk izrādīt arī ārzemju filmas. Blakus šiem vācu darba frontes brīvlaika priekšnesumiem sekmīgi notiek arī pašu atsevišķo nāciju svētvakara sarīkojumi. Katrai tautai ir sava īpatnība, savas īpašas mākslas un mākslinieki. Tā, piem., Dienvideiropas tautas ļoti mīl mūziku. Itālietis labprāt spēlē gitaru, ungārs nevar šķirties no vijoles, citi nododas rokdarbiem, daiļamatniecībai vai atkal varietē priekšnesumiem un amatieŗu izrādēm. Tā, piemēram, mītnēs atrodami skaisti pašdarināti priekšmeti, kā lampas, pelnu trauki, gleznas, sienas zīmējumi, krēsli u. t. t.

Gandrīz visiem ārzemniekiem iznāk noņemnes avīzes dzimtajā valodā, kas ziņo par svarīgākajiem politīkas un kaŗa notikumiem, kā arī par ārzemnieku darba svarīgumu Vācijā un par gādību viņu labā. Frančiem un valoņiem ir avīze „Le Pont”. Šis laikraksts pulcinājis grupas, kas cenšas svētvakara sarīkojumus izveidot pēc dzimtenes paražām.

Vācijā izlieto visus līdzekļus, lai ārzemju viesu strādnieki, uzturēdamies svešajā zemē, justos labi un, cik iespējams, mājīgi.

KI

(Augšā.) Pēc darba — atpūta un izklaidēšanās. Gara moŗumu un dzīvesprieku sniedz labākās vācu kino un teātra izrādes. Ārzemju strādnieces pēc sludinājumiem izvēlas savu vakara programmu.

(Pa labi.) Gaiŗa un ērta ēdamtelpa pusdienas pārtraukumu fabrikā dēra divtik patīkamu.

(Apakšā.) Vakara katejnicā pilsētas apstādījumos ļauj paklausīties labu mūziku un draudzīgi sarunāties ar savas tautas un jaunajiem vācu darba biedriem.

Foto Laikmēla arch.

Kompjena 1918. un 1940. gadā

Pēc tam, kad no 1939. gada septembra līdz 1940. gada maijam ienaidnieku kaņaspēki rietumā Eiropā bija nostāvējuši viens otram pretim pilnā apbruņojumā, kaņagājiens rietumos sešu nedēļu ilgajā laikā sprīdī sagādāja vienu no lielākajiem slavas vainagotajiem panākumiem vācu kaņā vēsturē: pilnīgu uzvaru par Franciju līdz ar Beļģijas un Holandes okupēšanu un angļu ekspedīcijas kaņaspēka padzišanu no Eiropas cietzemes. Jau kaņagājiens Polijā un uzvara Norveģijā deva visai pasaulei drošu pierādījumu par vācu kaņaspēka trieciena spējām. Vācu ieroču panākumi rietumos liecināja, ka vācu bruņotie spēki no tā sauktajā Versaļas miera līgumā paredzētā simstūkstoš vīru lielā kaņaspēka izveidojušies par stiprāko armiju pasaulē. Tikai vācu nācijas kareiviskās dotības un tās nesalīdzināmās militārās tradīcijas spēja izcīnīt tik ātru un pilnīgu uzvaru.

Arī pretinieki, zināms, varēja mest visai svarīgus argumentus kaņā vešanas mākslas svaru kausos. Francija balstījās uz savu Mažino līniju, ko uzskatīja par nepārvaramu. Rietumu valstu rīcībā bija neierobežoti palīglīdzekļi, kam tām, jo vēlāk, jo arvien vairāk, vajadzēja nodrošināt pārspeku par lielā mērā bloķēto Vāciju. Pretinieki turklāt sprieda, ka vācu materiālu patēriņam jāpieaug ar katru kaņā ieilgšanas dienu. Visi šie priekšstatu izrādījās nepareizi vācu uzvaru drošajā lidojumā. Jau ofensīvas piektajā dienā padevās holandiešu armija, pēc 18 dienām Beļģija nolika ieročus bez nosacījuma, un pēc 3 nedēļām pēdējais angļu cīnītājs bija padzīts no Eiropas. Ar vācu kaņaspēka iesoļošanu Parīzē Francija bija tik smagi trāpīta sirdī, ka sirmajam maršalam Petenam kā franču valdības jaunajai galvai neatlika nekas cits, kā piedāvāt pamieru.

Pilnīgi dabiski, ka uzvara par Franciju vācu tautai nozīmēja triecienu Versaļas miera līgumam. Nacionālsociālistiskā Vācija caur savu Vadoni arvien bija izsacījusi vēlēšanos sadzīvot mierā ar savu kaimiņu rietumos. Tāpat tā bija mēģinājusi pavilkt svītru pagātnei uz ievērojamu atteikšanās piedāvājumu pamata. Bez pārspīlējumiem var sacīt, ka kādam atriebības noskaņojumam nebija nekāda pamata vācu tautā.

Ja jau ir runa par noskaņojumu, tad vācu tauta šai domstarpību gadījumā savu fronti vērsa ne jau pret Franciju, bet gan drīzāk pret Angliju. Ja vecā rēta tomēr nevarēja sadzīt, tad par to ne mazums gādājusi pati Francija kā ar Versaļas miera līgumu, tā arī ar savu politiku pret Vāciju.

Tikpat bruņnieciski kā risinot cīņu, Vadonis apgājās ar saukauto pretinieku. Uzvarētajam netika uzspiestas sarunas, kas pazemotu godu un cieņu, bet bija gādāts, ka drošsirdīgajiem kaņavīriem paiet secen katrs kauns vai negods — gluži pretēji tam, kā 1918. gadā rīkojās tā sauktie uzvarētāji. Vācijas un Francijas uzskati par pretinieka sabrukumu, viens otram pretim nostādīti,

dod visai pasaulei nemaldīgu pierādījumu par nosodāmu šovinistisku iznīcināšanas politiku no vienas puses un nacionālsociālistisko gribu, par ko varētu rakstīt jaunu vēstures grāmatu, no otras puses. Franču uzraksts piemiņas plāksnei Kompjenas mežānā skanēja:

„Se 1918. gada 11. novembrī sabruka vācu ķeizara valsts noziedzīgā uzpūtība, ko uzvarēja brīvās tautas, kuņas tā tiecās kalpināt.”

Svinīgajā ievadījumā 1940. gada pamiera noslēgšanas nosacījumiem, kādus ģenerālfeldmaršals Keitel's Vadoņa klātbūtnē nolāsīja franču delegācijai, teikts:

„Francija pēc varonīgas pretošanās veselā asiņainu kauju virkne uzvarēta un sabrukusi. Vācija tāpēc nedomā vērst pret tādu drošsirdīgu pretinieku pamiera noteikumus vai pamiera noslēgšanas sarunas, kam būtu pazemošanas rakstura pazīmes.”

Sai garā arī risinājās sarunas, tika sastādīti pamiera notei-

Sabiedroto armiju virspavēlnieks maršals Fošs ar pārējiem Francijas delegācijas locekļiem ierodas uz 1918. gada pamiera sarunām Kompjenas mežānā. Pa kreisi no Foša franču ģenerālis Veigans.

Kompjenas vēsturiskās stundas vieta — Francijas maršala Foša salona vagonu, kur 1918. un 1940. gadā risinājās pamiera sarunas. — Francijas delegācija ar ģenerāli Huncingeru priekšgalā 1940. gada 22. jūnijā ierodas uz pamiera sarunām Kompjenas mežānā.

Atlantic uzp.

kumi. Tāpat Lielvācija izturējās pret Franciju arī sekojošos politiskos notikumos. Un tāda pati ir tās izturēšanās arī vēl šobrīd.

Tas, ka Vadonis izvēlējās to pašu vietu un maršala Foša salona vāgi, kur 1918. gadā Vācijai nācās pieņemt kauna pilno apiešanos, kādu uzspieda karaspēkam, kas ar ieročiem nebija uzvarēts, izskaidrojams tikai no tā redzes viedokļa, kāds Adolfam Hitleram kā 1914./18. gada pasaules kara karavīram bija radies par šo sabrukumu un par Versaļu. Viņa politiskā cīņa ir viena vienīga neatlaidīga cenšanās novērst šo kauna diktātu — un izvēlēta stunda pamiera sarunām 1940. gada saulgriežu dienā Kompjēnas mežā uzskatāma par skaistāko noslēgumu šai cīņai, kas nepazīst kompromisa. 1918. un 1940. gads! Atliek tikai mest skatu uz militārā stāvokļa salīdzinājumu, sarunu vadību un pamiera noteikumiem toreiz un tagad, lai redzētu, ka tā ir vēsturiska nepieciešamība.

1918. gadā vācu karaspēks militāri nebija uzvarēts. No Petrogradas līdz pat Flandrijas piekrastei, no Arabijas tuksneša līdz pat Balkāniem vācu armijas visur bija dziļi iespiedušās ienaidnieku zemēs. Pretinieks pats atzina, ka Vācija „militāri nav

satriekta.” Tai tād bija tiesības uz pamieru kā starp līdzīgiem. Francū karaspēks 1940. gadā turpretim bija pilnīgi sakauts. Puse Francijas ar galvaspilsētu un svarīgākie rūpniecības uzņēmumi bija vācu rokās, franču karaspēka paliekas nebija vairs spējīgas cīnīties. 1918. gada „uzvarētāji” apzināti ildzināja sarunas par pamiera noslēgšanu. Vācu lūgumu noslēgt pamieru iesniedza 1918. gada 3. oktobrī sabiedrotajiem. Viņi tomēr 36 dienas to kropļoja, līdz kamēr to pieņēma Kompjēnā. 1940. gadā franču pamiera delegāciju pieņēma jau 5 dienas pēc pamiera lūguma iesniegšanas. Vācu delegāciju toreiz sagaidīja bez jebkādas goda parādīšanas, bez jebkādas laipnības un tai nepiešķīra nekādus atvieglojumus. Francū delegācijai turpretim izrādīja vislielāko un vislabāko pretimnākšanu, kādu vien var iedomāties.

1918. gadā sabiedrotie pieprasīja nevien to, lai vācu karaspēks atstātu ieņemtos apgabalus, bet bez tam arī vēl tādas vācu zemes, kurās sabiedrotie un to karaspēks nekad nebija kāju spēris. Vācija nodrošināja sev tikai to telpu, kas bija nepieciešama kara tālākām operācijām, un atsacījās no ienaidnieka koloniju zemju ieņemšanas. Toreiz sabiedrotie sev nodrošināja ne tikai saimnieciskās vērtības okupējamos apgabalos, bet nolaupīja arī katru vēlamo vērtību no ieņemtajiem apgabaliem. 1940. gadā uzvarētāji nicināja katru tamlīdzīgu laupījuma rakstura soli.

Sabiedrotie 1918. gadā pieprasīja, lai Vācija izdod savu kara floti. Vācija 1940. gadā atsacījās atņemt ienaidnieka kuģus. Kādreizējiem Francijas sabiedrotajiem atstāja brīvu izvēli noziegties pret Francijas kara floti, pēc tam, kad franču karavīri bija lēuši asinis par Angliju kauju laukos.

Sabiedriskā doma jau kopš 1918. gada bieži atzīmējusi, ka sabiedroto badā izmērdēšanas blokāde pret Vāciju ir viena no drausmīgākajām nežēlībām, kādas jebkad piedzīvotas. 1918. gada miera līgumā „paredzamā” Vācijas apgāde ar pārtikas produktiem nekad nav realizējusies! Bija pats par sevi saprotams, ka vācu pamiera noslēgšanas līgumā nebija vietas tādām sātaniskam plānam. Bet Vācija kopš pamiera līguma noslēgšanas tik daudz izpalīdzējusi ar pārtikas produktiem, cik vien tai tas bija iespējams, un bez tam sniegusi Francijas lauksaimniecībai kā Francijas produktu apgādes pamatam ievērojamas devas.

Sabiedrotie pamiera līgumu aprobežoja ar 36 dienām, lai paldzinājumā līdz miera noslēgumam saņemtu vēl vērtīgas piedevas. Vācu vadība turpretim bez kavēšanās noteica pamieru līdz pat miera līguma slēgšanai. Katrā no abiem gadījumiem uzvarētajam ņemta viņa militārā vara. Ar šī mērka sasniegšanu apmierinājās vienīgi vācu 1940. gada pamiera noteikumi. Sabiedrotie 1918. gadā izmantoja savu pamieru ne tikai miera sagatavošanai, bet arī kara turpināšanai ar citiem līdzekļiem, lai gan tieši viņi nebija tie, kas izcīnīja izšķirēju uzvaru par Vāciju.

Tie ir fakti, kas pierāda galveno izšķirību starp divi dažādām pasaulēm: rietumu valstīm, kas iedomājās uzvaram, un nacionāl-sociālistiskās Vācijas pasauli, kas 1940. gadā uzvarēja.

M. V.

Vadonis 1940. gada 22. jūnijā Kompjēnas mežā pie piemiņas akmens, ko 1918. gadā tur novietojusi franči ar uzrakstu, kas nonievā vācu tautu un kam vajadzēja padarīt mūžīgu Kompjēnas pamiera negodu.

H. Hoffmann'a .zņ.

1940. gada 21. jūnijā Adolf's Hitler's ar saviem karavadoņiem pieņēma franču delegāciju vēsturiskajā maršala Foša vagonā. Pa kreisi no Vadona ģenerālleidmaršals Goring's, pa labi — ģenerālleidmaršals Keitel's.

KARŠ

Pirmo reizi, kopš cilvēces vesturē norisinās kara, kada kara norise ciņu laika attēlota pat vārdos, skaņās un ainās. Vacu radiofona, filmas vai preses ziņotāji kā karievi pieder trieciennieku grupām. Tie nes sev līdzī bez mikrofona vai kameras arī ieroci un uzturas tieši norišu degpunktā, kuru attēlotumam jāiepazīstina dzimtene ar frontes kaujas gaitām.

Agrako laiku kara ziņotājam bija dots starplaiks, kurā viņš pats varen redzēto pārdomāt. Tādējādi viņa ziņojums bija vairāk komentārs nekā notikuma spontāns attēlojums. Taču šis apsvēršanas starplaiks zināma mērā ir vel preses un foto-korespondenta, bet nevis radioziņotāja rīcībā. Ļaun ziņens ātruma un bez korekturas iespējas notikumi jātikse vārdos to spontāna iespēdā. Viņam nav iespējams dot pārdomātus komentārus. Tikai lajs var iedomāties, ka ziņotāja uzdevumu — sniegt labu un interesantu ziņojumu — atvieglina frontes notikumu lieliskums. Taču ir maldīgi domāt, ka tam atliek tikai attēlot to, kas notiek viņa acu priekšā. Ziņotāja redzes aplokā norisinās tikai kada operatīvā plāna maza daļa. Neizmantotas pārtu ziņojuma nedaudzās minūtes, ja tam neizdots savienot norisi savā acu priekšā ar kudu helu ideju. Tāda kārtā viņa ziņojums labvēlīgos apstākļos noapalojas par mākslas darbu, kura spontānā deļa apvienojas ar formu, ja tas istajā brīdī dod ko-

Kara ziņotājs frontes darbošus jostu savā llošajā apkārtnē novēroto apvieno ar kopējo cini un an- dādo mikrofonam.

Ziņotāja mikro- fons ir pieslēgts skaņu plašu uzņemšanas aparatam, kas plātē iezīmē katru mikrofona ierīnā- tu skaņu.

Skatu PLATĒS

mandu fotografēt. Līdzīga karta top ziņojami no frontes aizmugures vietām. Līdz šim vacu rediotoņa sniegto frontes ziņojumu skaits pārsniedzis jau 13.000. Mēnesi, atkarībā no militāro notikumu daudzuma, sniedz 400 līdz 2000 ziņojumi. Kurjeri tos lidmašīnas parved uz Berlīni vai izmanto to pārsūtīšanai ātri sagatavojamu kabeli. Ta tūkstos skaņu plātes rodas iespējami pilnīgs šī kara pārraidījums. Zinotāju pieredze aizvien vairāk izsmalcinājusi ziņojumu formu un saturu. Viņu ziņojumos atrodamas visas ieroču šķiras, visas karaspēka, gaisa spēku un kara flotes speciālās formācijas, tapat pārstāvētas visas parejās organizācijas, aizmugures dienesta vietas un sakaru vietas ar dzimteni. Nav aizmirsta ne lauku pasta darbība, ne lauku maiznīcas, meteoroloģiskais birojs, radio ziņas vai gaisa aizsardzība un karaspēka apgāde miera slāvoklī. Bieži vien šos ziņojumus pārraida Lielvācijas radiofonā tieši pēc militāro notikumu ziņojuma.

Bet pašiem zinotājiem. Šo aktualitāšu vēstnešiem, būs goda vieta šai kara vēsturē skaņu plātes. Jo šos nedaudzos, svarīgos vārdus brīdī pirms uzbrukuma var ja teikt tikai karēivji, kas pārdzīvoja to pašu un bija gatavi darīt to pašu ka biedri, kuri kopā ar viņiem devās triecienā. Viņu vārdi ir asi ieroci aitēra vīnu priekšējā frontē, kas kopā ar foto un preses ziņojumiem palīdzēs uzvarēt Eiropas cīni. R. K.

Radiofons bez kara ziņām raida arī skaņu plāšu atskaņojumus ar kara zinotāju reportāžām. Radiofona režijas inženieris vērtīgi vada programmu.

Klau, kara zinotājs frontē stāstu par pēdējam kaujām! Dzīvē tenē neviens vārds neizskan nedzirdēts jo katrs no tiem liecina kaut grūtības lielās — mēs uzvarēsim!

Foto Laikmets un Laikmeta arh.

PRECĪBU VALGOS

(7. turpinājums.)

Izskīries, bet lēniem soļiem viņš piegāja pie spoguļa, uzlika Līnai roku pār pleciem, centās runāt mīlīgā balsī:

„Apmierinies, Līniņ, gan jau mēs divatā tiksīm ar viņiem galā! Tik traki jau vēl nav! Tas, ko viņi runā, nav vēl manas domas. Vēl mazāk, ko viņi dara. Bet tu jau pati arī par daudz pa kūti un saimniecību vien noņemies... Varēji jau arī pamest kādu mīļāku skatu uz manu pusi. Es jau labprāt tevi...”

Spoguļi viņš ieraudzīja, ka pa durvīm zaglīgi ienāk Marija un bez trokšņa piever durvis. Instinktīvi viņš noņēma roku no viņas pleca.

Arī Līna bija ieraudzījusi Mariju un neatstātījusies izslidēja pa otrām durvīm ārā.

Marija panācās uz priekšu, viņas acis jauni mirdzēja. Viņa šņāca caur zobiem.

„Ak tad tu šitāds! Turku sultāns!.. Tu arī ar viņu brūtējies, man neredzot?..”

Nu viņa pati man atvieglo ceļu, domāja Grāpītis. Nu es pateikšu skaidri un gaiši, ka drīzāk precēšu Līnu, ne viņu. Ar to būs skaidrība mājās! Tad viņam ienāca teļš prātā, un interese par to pēkšņi aizdzina šo apņemšanos.

„Tu te? Ej taču pie tiem teļa dīrātājiem! Tu taču esi arī no tās pašas kompanijas. Nokaujiet un apēdiet lielo vērsi arī! Ko jūs vēl to taupāt?”

„Ko, tev zēl, ka nokauts tas nieka teļš? Tev zēl? Tu ņem savus vārdus un doto solījumu atpakaļ? Ak tāds tu esi? Cilvēks bez rakstura! Pats atvēl, tad noliedz!”

„Es nevienu teļu neesmu apsolījis!”

„Mēs esam trīs liecinieki, kas to dzirdējām.”

Grāpītim saskrēja asinis galvā, tas kļuva sarkans sejā, saķēra krēslu un sīta ar visu spēku pa grīdu, ka krēsls uzlēca gaisā un aizriboja Marijas virzienā.

„Jūs mani nepadarīsi ne par muļķi, ne traku! Ir vēl policija un tiesas...” Viņš kļiedza un nevarēja no dusmām parunāt.

Marija tagad saprata, ka aizgājusi par tālu. Ar varu šim spītīgajam vīram neko neizdarīsi, viņa domāja. Tad jau labāk ar mīlu un viltu. Skaidrs bija, ka māte un Jozis ar teļu pārsteigušies. Kā saglābt? Viņa, spēlējot nelaimīgo un skumji smaidot, pienāca pie viņa.

„Man jau arī tā teļa zēl. Es arī apraudājos, tāpat kā Līna, to redzot beigtu uz sola. Vai kā man zēl!”

„Tas taču bija sugas bullēns, ārprātīgie!”

„Vai zini ko? To lietu var salabot. Es nopirkšu citu vietā. Pati par savu naudu nopirkšu! Vai domā, ka man naudas nav? Rīgā nolikta uz procentiem.”

Tā jau bija prātīga runa, domāja Grāpītis un jau paskatījās Marijā, kas arī viņa skatu notvēra un runāja tādā pašā garā tādā. Viņa gribēja piespieties tam klāt, izstiepa roku pār viņa plecu. Viņš tomēr soli atkāpās. Tad viņa kļuva vēl agresīvāka, apkampa viņu abām rokām.

„Vai zini, ka šodien mēs nemaz neesam pamilinājušies. Visa mūsu nelaime nāk no tā.”

„Es negribu,” pretojās Grāpītis.

Bet pamazām sievietes miesas siltuma maģiskais spēks viņu pārvarēja. Kļuva tik labi... Sasprindzinātais noskaņojums izzuda

ANDREJS EGLĪTIS.

Ligo!

*Zem viena Jāņu vainaga
Tik cieši galvas kopā saliksīm,
Lai viena rota mūžam mūsu pieres sedz,
Lai acis acīs mūžam vienas ilgas redz:
Tā tauta atmirdzēs un negaisis nekur,
Ko Jāņu vainags zaļš un asins kopā tur.*

*Ar sārļām liesmu ugunīm
Kāpj dziedot kalni debesīs.
Ligo!*

*Nac, latvju tauta, pacelies,
Spožs rīts ar rietu saticies.
Ligo!*

*Gail šķēps, sprauts māsas vainagā,
Dus zibšņains pērkonis senču ozolos.
Met ziedu uguni un dziedot cauri ej.
Kā zelta šķēps caur Jāņu nakti liktens
akroj.*

*Zem viena Jāņu vainaga
Tik cieši galvas kopā saliksīm,
Lai viena rota mūžam mūsu pieres sedz,
Lai acis acīs mūžam vienas ilgas redz:
Tā tauta atmirdzēs un negaisis nekur,
Ko Jāņu vainags zaļš un asins kopā tur.*

kā dūmi vējā. Viņš jutās pavisam labi un sevī jau domāja: Miļlais Dievs, vai nu tik traki jāstrīdās bullēna dēļ? It kā nevarētu desmit citu izaudzēt vietā! Mīļš cilvēks ir taču vairāk vērts...

Tā viņi sēdēja labu laiciņu. Tad viņš piecēlās, gāja pie loga un redzēja, ka Līna ar kādu pauniņu uz muguras, stipri salikusi, bet asiem soļiem, it kā zeme zem kājām degtu, aizsteidzās pa lauku ceļu lielceļa virzienā un pazuda aiz kalniņa.

Viņš atgriezās un ieraudzīja nosviesto priekšautu. Nē, viņa ir projām un vairs neatgriezīsies! Ak Līna, Līna! Vai tad nu viņai arī nevarēja būt tāds siltums kā Marijai, vismaz drusku vairāk sirsniņas...

drusku sirsniņas... un varbūt arī... blēdības. Tik labs cilvēks, strādīgs un sarga un vairo tavu mantu kā paša cilvēks!..

„Nāc nu paskaties, ko tie tur izdarījuši ar teju!” aicināja Marija.

Saimnieks neatbildēja.

„Nu, tad es iešu viena pati.”

Viņa izgāja.

Palicis viens, viņš ilgi domāja. Ko darīt? Kā izkāpīties no šī stāvokļa?

„Marij, paprasi saimniekam, kur to gaļu nolikt?” dzirdēja Joža balsi.

„Kas tur ko prasīt? Liec tur, kur aukstāks! Nes pagrabā!”

„Es jau viens nevaru panest. Nāc palīgā!”

„Kur māte?”

„Aizgāja pie avota ķidiņas tīrīt.”

Tikai pēc laba laiciņa, kad saimnieks droši zināja, ka Jozis darbā, tas izgāja no istabas, jo negribēja ne ar vienu tikties. Viņš pārveda zirgu, iejūdza ratos, ielika tur plaujammašīnas spārnu un aizbrauca pie kalēja. Tam nebija laika tūliņ salabot, tāpēc saimnieks iegriezās centra krogā un dzēra šņabi un alu, ko reti darīja un darba laikā nekad. Kad vakarā kalējs bija darbu padarījis, tas gāja viņu meklēt; tam nu arī vajadzēja piesēsties un palīdzēt dzert.

Lai gan Marija teica, ka saimnieks noskaities, Berta dzīvoja vienos priekos. Tādu laimi! Tik daudz gaļas uz reizi! Ko nu visu nevarēja izgatavot! Viņa vārīja no kājām un galvas recekli, no iekšu gabaliem virumu vakariņām saimei, Jozim izcepa sirdi par kaušanu, saimei plaušas, bet saimniekam pašam un Marijai, protams, aknas, uzlēja krējuma mērci ar saceptiem sipoliem un nolika uz plīts, lai stāv siltas. Lieliem gabaliem klāt neķērās. Tos ceps nākošās dienās pusdienās. Un cik viss labi veicās, uguns dega plīti, virtuve kūpēja un smaržoja, pati vārītāja, sārta kā roze, atlocītām piedurknēm, kūsāja gardumu pagatavošanas baudā. Nobaudīja no katla, paņēma gabaliņu no pannas, — viss bija brīnišķīgi gards!

Tikai saimnieks nepārbrāuca mājās.

Brītiņu pagaidījusi, saime sāka ēst vakariņas bez viņa. Nevarēja arī nociesties, jo kairināja ēdienu pikantā smarža. Ēdot visi slavēja vārītāju, kas sēdēja galda galā vai nesa no virtuves ko citu nobaudīšanai. Viņa kūsāja laimē kā bērns dzimumdienā. Kad nu viss bija nogaršots, viņa nenocietās paņemt no saimnieka aknas un deva visiem pa gabaliņam, tā ka pāris gabaliņu vēl palika bļodas dibenā.

Bet visiem par brīnumu saimnieks nerādījās.

Marija, kas visu laiku čakli un ar baudu bija ēdusi, sāka uztraukties. Viņa tagad pateica, ka saimnieks savās dūsmās par bullēna kaušanu esot runājis par policiju.

„Kad tik neieder par daudz,” viņa teica, „un neizdara kādu muļķību.”

Jozis pietrūkās no krēsla kājās. Viņam pārgāja labsajūta, kāda ir pēc garšīgi apēsta ēdiena. Ātri viņš izsteidzās no istabas un aizgāja gulēt uz klētsaugšu. Tur tik ātri nesameklēs.

Māte turpretī nekādi nevarēja saprast, kāda policistam daļa ar labu ēdienu.

„Nu, ja atbrauks, pacienāšu viņu labi, izcepšu kādu šniceli ar olu,” viņa runāja. „Vai tad policistam gards kumoss negaršo?”

Marijai uznāca miegs, viņa paņēma aknu blodiņu un iegāja saimnieka istabā. Nolika uz galda. Pati apgulās uz līkās, vecās sofas, saritinot kājas līkumā. Gulēja.

Grāpītis pārbrāuca tikai pusnaktī. Viņš nojūdza zirgu, aizveda pļavā, ienāca tad savā istabā. Iededzināja mazo lampiņu. Ieraudzījis Mariju guļam, kļuva vēl klusāks. Redzēja arī aknu blodiņu uz galda, sīpoli tik kairi smaržoja. Nē, tās gan viņš neēdis! Lai nu ēd vien paši kāvēji un cepēji! Nodzēsa uguni, pavisam klusu izgērbās un līkās gultā.

6.

Nākošā pusdienā Grāpītim, nākot no darba mājā, stipri gribējās ēst, jo brokastīs par spīti neko netika ēdis un apņēmās arī pusdienā neko neēst, ja būs kas pagatavots no bullēna. Bet tuvojoties mājai, cepta gaļa smaržoja jau pa gabalu. Un cik jauki un kairi! — kā kādā svētku dienā.

Viņš gāja stingriem soļiem saimnieka istabā un nebija tajā apgriezies, kad Marija ienāca ar šķīvjiem un maizi, nolika uz galda, bet aiz viņas — starodama Berta ar kūpošu, čurkstošu pannu rokā. Ēdiens tik labi smaržoja, ka saimniekam no ēstgribas iedūra vēderā. Tas no tām pagīrām, viņš domāja.

„Lūdzu pie galda, saimniek,” skubināja Berta, „es jums izcepu tādu Vīnes šniceli, kādu jūs savā mūžā neesat ēduši. To ēdot var mēli norīt! Un es nācu ar visu pannu, lai karstu karsto uzliktu uz šķīvja.”

Marija jau sēdēja galdam otrā pusē.

„Nāc, nu nāc, mīļo Pēterīt, nespītē savam vēderam! Nu tu redzēsi, kāda mana māte māksliniece.”

Ko viņam bija darīt? Ko vēl vairs tiepties, ja tā gribas ēst? Pie tam abas tik laipnas un gādīgas, sēdīsies pie galda un ēdis!

Viņš ēda, un tiešām labi garšoja.

Bet Berta jau bija tūlī klāt ar gurķīšiem krējumā. Tie garšoja lieliski! Un kad viņš teļa sitienu bija apēdis, prasīja, kur palikušas vakarējās aknas, to sīpolu dēļ. Un Berta tecīņus atnesa aknas un arī recekli.

Saimnieks ēda arī to, kaut pats brīnījās par neparasto ēstgribu.

Bet viņš nebija vēl līgā beidzis, kad Berta atnesa vēl zemenes putu krējumā baltā kā sniegs.

„Vai traks,” viņš smējās. „Tās jau īstu grāpu, ne Grāpīšu pusdienas!”

„Cik tad tur trūkst, ka jūs pats tāds grāfs esat,” teica Berta. „Tādu bagātību! Tik daudz lopu! Ar savu cepšanu es jūs par tādu pataisišu.”

Dienu pa dienai Berta cepa un vārīja atkal ko citu, gatavoja ik dienas jaunus ēdienus. Bet kad bullēns bija apēsts, Berta uzplijās saimniekam, ka jākauj atkal kāds cits dzīvnieks, ne tikai jērs, bet kāds auns, jo protot pagatavot „pirmā šašliku”, ko Grāpītis nekad vēl neesot ēdis. Rīgā visi miljonāri to tikai ēdot.

Tik ilgi un neatlaidīgi viņa skandināja par saviem cepšanas brīnumiem, kamēr

Saimnieks iegriezās centra krogā un dzēra šņabi un alu.

viņš pielaidās un sestdien ļāva kaut lielo aunu. Viņam jau bija vieglprātīgāks uzskats: Nu, lai viņas izēdas un izlējas manās mājās! Ko tad es varu zaudēt? Mājas izmaksātas, nauda vēl krājkasē. Un bullēni un auni aug paši! Ko es varu zaudēt? Nodosies ar tam kāruma velnam. Kāpēc ne? Kad abas būs diezgan izēdušās, aizdabūs drīzāk prom!

Piedevām viņš vēl darīja alu un atveda stipros un saldus dzērienus. Kāpēc ne? Bet Berta jau bija atradusi pagrabā pašdarītā vīna pudeles un tās nogaršoja rītos un vakaros. Esot traki labs! lielīja saimniekam.

Kad auns bija nokauts, sestdienas pēcpusdienā cepot kūkas un plāceņus, Berta atkal lūdzās Grāpītim, lai atļaujot nokaut vēl kādu vistiņu, jo rīt esot tikpat kā svētku diena un tad taču visi Rīgas miljonāri glaunās pusdienās ēdot divas gaļas. Kā tad bez vistas!

Saimnieks gan nezināja, kas par svētku dienu, nekā nevarēja atcerēties, ka būtu

kādi svētki. Ej nu sažini, kas viņām par ticību! Viņš atļāva nokaut tādu sīkaku vistiņu, kas labi nedēj. Bet lielā kārumniece nokāva divas labākās un treknākās vistas.

Un svētdien saimnieka istabā galds tiešām klāts kā svētkos. Puķu ziedi. ūdens krūzēs — vāzes jau viņam nebija — balts galdauts, trauki trim personām, glāzes dzērieniem. Šņabis un vīns galdā! Grāpītis ieejot sev vaicāja, kas tad būs trešais viesis?

Marija aicināja apsēsties, bet viņi vēl nebija pāris minūtes sēdējuši, kad ienāca Berta un nosēdās galda galā, bet aiz viņas Vallija, kas nesa cāļu zupu. Kad tā izstrēbta, nāk ganu meitene un aiznes šķīvjus. Tad Vallija nes vistas cepeti.

Tagad tikai atdarās Bertai mute, lielo nepārspējamo vistas cepeti. Viņa nepiemirst ieliet glāzītēs arī šņabīti, pamudināt iedzert. Grāpīti, kas sākumā bija drusku sapīcis par ākstīšanos, pārņēma liela labsajūta, bija tik viegli, omulīgi, jautri ir sirdī ir smadzenēs, jo vairāk tāpēc, ka Marija bija tik mīļa un viņam acis vien skatījās.

Vista vēl nebija apēsta, kad Berta nozuda. Meitene aiznesa traukus un uzlika jaunus šķīvjus. Tad smaidīdama un gaviļēdama parādījās Berta, nesot uz iesmiem tikko ceptu šašliku, bet meitene nesa rīsa biezputru. Berta salika uz šķīvjiem, pati apsēdās.

„Tas jau nav šašliks, bet debesu mana,” lielīja savu darbu pati darītāja. „Dieviņ, cik labi spējis apcepis un sīpolu šķēlītes! Bet zājie loki tāpat jāpiekož klāt!”

„Tas jau tev, mamm, ekstrā labi izdevies. Tik gardu kumosu mēs vēl Rīgā pieminēsim!”

„Tas ir gan svētku mielasts,” smējās Grāpītis. „Es jau pārēdīšos! Tikai es nemaz vēl nezinu, kas tie par svētkiem?”

„Grāpīša kungs, jūs nezināt, kas par svētkiem? Uz kādas zvaigznes jūs dzīvojat?” Cēli un gudri centās runāt Berta; arī viņai dzērieni bija sakāpuši galvā, tā bija gluži sarkana sejā, tāpēc gribēja spēlēt lielu dāmu. „Vai man būtu tas gods jums pateikt? Nu, mēs svinam manas meitas Marijas Biezādes jaun kundzes saderināšanos ar Grāpīšu māju augsti godājamo gruntnieka kungu.”

„Atvainojiet, kundze...” Grāpītis iesāka, pastūma krēslu nost no galda, pierē tam savilkās grumbās.

„Nav nekā ko atvainot, kungs. Es esmu ļoti morāliska kundze un neļaušu nekad manai meitai staigāt pa netikumības ceļiem! Morāle jāievēro par visu augstāk. Un sakiēt pats, kā tas izskatās, ja mana meita iet gan rītos, gan vakaros neprecēta kunga istabā? Nē, to mana mātes sirds neatļauj. Tad drīzāk nāve! Jums jau sen vajadzēja saderināties. Ja cilvēki saderināti, tad viņi drīkst daudz ko atļauties.”

(Turpinājums sekos.)

Jāņu diena

VASARAS SAULGRIEŽU SVĒTKI

Ik gadus, kad saule pakāpusies visaugstāk pie debesu juma, kad dienas visgarākas un nakts visīsākas un daba atraisījusi visus dzīvības spēkus, latvieši svin vasaras saulgriežu svētkus — Jāņus.

Jāņi ir senseni āriski saules un auglības svētki, kas tikai vēlāk, lai izskaustu pagāniskās ierāžas no kristīgās ticības, ir aizstāti ar bibeliskā Johanna Kristītāja dienu. Latviešu tautā seno Jāņu tradīcijas ir uzglabājušās līdz mūsu dienām gandrīz neskartas.

Jāņu svinēšana ir izdarība, kuŗas uzdevums — veicināt saules dzīvinātāju svētību un pasargāt no dažādiem ļaunumiem. Jānis ir personificēts dzīvības spēks — vīrišķā sākotne — auglības veicinātājs. Visām Jāņu dienas izdarībām ir maģiska nozīme, ko apliecina jau priekš 300 gadiem Mancelis savā Postillā:

„Nu, mīļi draugi, eima mēs ar labu Dievu Jāņos, bet ne kā vakarēji Jāņa brāļi un māsas, katrī gaviļēdami ar dažādām zālēm, mežos und laukos salasījuši, pārīedami mājās ar ozola zariem und zālēm appušķo vārtis und visas ēkas no iekšas und no ārenes, ticēdami ar tādu lietu burvju und raganas nost dzīt; pēc īpašas zāles sienā iesprauž šim und tam laimē; kuŗa zāle par nakti savītis, tas tanī gadā mirs, bet kuŗa zāle zaļa paliek und zied, tas paliks dzīvs. Tādu krāsnu darbu nostrādājuši, lielu Jāņu uguni iededzina, apkārt to tie lēkā cauru nakti dziedādami, kā kādās kāzās...”

Tauta tic, ka Jāņu naktī plūktām zālēm ir brīnišķīgs dziedinātāja spēks:

Visa laba Jāņa zāle, ko plūc Jāņa vakara; Ko plūc rīta saulīte, tā vairs lietī nederēja.

Uz Jāņiem darina alu un sien Jāņa sieru. Jāņa dienas vakarā lopus no ganībām pārdzen jo agri no gani appušķo govīs ar ziediem un vainagiem. Vecos laikos laidaru vārtos und kūts durvīs iesprauda dadžus und citus dzelkšņainus stādus, pie sliekšņa nolika izkaps asmeni, uz durvīm uzvilka lietuvēna krustu. Tas tika darīts, lai „raganas pasadurtu, Jāņa naktī staigādamas”. Un vēl tagad nav izbeidzies paradums appušķot istabas, pagalmus und saimniecības ēkas ar vainagiem, ziediem und meijām.

Kad vakariņas paēstas, sākas ligošana. Līgotāji staigā no mājas uz māju. Tālu izskan līgotāju balsis klusajā vasaras vakarā. „Jāņa bērni aplīgo visu, kas ceļā atrodas, rudzus, miežus, auzas, katru krūmiņu und kociņu, trīcina līgodami visas malu malīņas līdz rītam, kamēr saule lec.” — raksta Barona tēvs savās Latvju Dainās.

Visu gadu dziesmas krāju, Jāņa dienas gaidīdams; Kad atnāca Jāņa diena, nu dziesmiņas jāizdzied.

Līgošanai bija maģiska nozīme: „Linīņu labad līgot gāju, lai mani linīpi līdzeni aug.” Nonākuši kādās mājās, līgotāji aplīgoja Jāņa tēvu und Jāņa māti, kuŗi tos pacienā ar alu und Jāņa sieru.

Alu, alu, Jāņa tēvis, tev aug mieži tīrumā, Sieru, sieru, Jāņa māte, tev telītes laidarā.

Krēslai iestājoties, pakalnos dedzina jāņugunis — ar darvu jeb sveķainu malķu pildītas mucas — un paceļ tās kārtsgalā. Jo

bieži dedzina arī Jāņa sārtus jeb uguns-kurus.

Ugunij Jāņos liela nozīme — tas ir dzīvinātājas saules simbols. Ar Jāņa uguns-kuriem saistījās simboliska šķīstīšanās no visa ļauna und auglības iegūšana, ko domāja sasniedzam lecot pāri uguns-kuram. Ļaudis ticēja, ka, ciktāl Jāņa ugunu liesmas spīd, — visi lauki paliekot auglīgi.

Jāņa naktī nedrīkst gulēt, tad jālīgo līdz saules lēktam.

Līgojam, līgojam, neguļam, neguļam.

Redzēsam, redzēsam, kur saulīte rotājas, jo kas Jāņa naktī gul, tas gulēs visu vasaru, tam „veldē rudzi, veldē mieži, veldē govīs laidarā, veldē bērī kumelīpi”.

Kā jau auglības svētkiem Jāņiem ir arī bakchanāla nokrāsa, kad tiek atļautas dažas vaļības. Jāņa naktī nereti jauni ļaudis iecer viens otru und izraugās sev mūža biedru. Tadpat zīlēja, kam tai gadā būs jāprecas. Šim nolūkam jau zāju dienā ap pusdienas laiku jāizrok melnās papardes sakne und jānoslēpj klētī. Ja Jāņa naktī pūsnakts stundā šo sakni pārgriežot, tad varot redzēt savu izredzēto.

Jāņa nakts ir teiksmaina, burvību pilna nakts, kad pasaule it kā citāda top. Jāņa naktī kustopi iegūst valodu und tad var noklausīties, ko tie runā par saviem saimniekiem. Jāņa naktī, mazgājoties rasā, iegūst daiļumu und tā joprojām. Bet vis-teiksmainākais und visvairāk līgotais ir papardes zieds, kas uzdzied tikai Jāņa naktī: Visas puķes noziedēja, papardīte vien nezied;

Tā ziedēja Jāņa naktī, zelta miglu miglodama.

Kas to iegūst, tam piepildās visas vēlēšanās, tas kļūst gudrs, zina visu und paredz nākamās lietas.

Brīnišķī skaisti ir mūsu vasaras saulgriežu svētki, ar liksmu ligošanu und priecīgām dejām, ar mirdzošām jāņugunīm, kas paceļas Latvijas pakalnos und tālu atvīzmo krēslainā vasaras naktī. Un lai šai naktī ikvienā no mums uzplaukst teiksmainais papardes zieds, kas piepildītu mūsu visu viskarstāko vēlēšanos: lai jo drīzāk sadzītu pagājušo gadu sistās brūces und latvju tauta zeltu, augtu und ziedētu. Ls.

BITĒS

KĀRLIS KRUMAJIS

BIKSĒS

JĀNU PASTĀSTS

Visi vilcieni no Rīgas gāja pārpildīti. Bija Līgosvētku priekšvakars, kad tūkstoši pilsētnieku traucās ārā laukos, lai šos vislatviskākos svētkus pavadītu tur pie saviem radiem un draugiem.

Arī Jānis Zemzaris bija starp šiem tūkstošiem — trīskārt priecīgs. Viņa sirdi sildīja Rīgas draugu „ceļa kāja”, tikpat jau kā saskatāmā jānuguns, bet varbūt vēl vairāk — saderināšanās, kam vajadzēja nākt kā šo Līgosvētku bezmaksas pielikumam viņa iecerētās tēva mājās Liepavotos. Ceļa somu kaut kā novietojis, bez gala stumdīts un grūstīts, viņš nu balansēja vagona gaitenī. Brižam viņš pataustīja bikšu kreisajā kabatā mazu kārbīņu ar saderināšanās gredzeniem, brižam labajā kabatā — caurumotu sērkokļu turziņu. Tajā bija īpaša dāvana nākamajam sievastēvam — sešas labākās sugas bišumātes, kas esot ļoti vajadzīgas Liepavotu dravas paplašināšanai.

Šāds brauciens nebija gaļaicīgs. Cilvēku drūma vagonā nerimās ne mirkli. Visvairāk jautri trieca un smējās, bet šad tad uz ātru roku arī teicami izlamājās. Siguldas stacijā Jāni Zemzari gandrīz iznesa ārā steidzīgo zaļumnieku straume. Brauciens turpinājās, bet kaut kas ļauns bija jau noticis. Zemzaris salēcās no pēkšņām izbailēm. Kas tur rāpoja pa labo gurnu?

Viņš tvēra ar roku kabatā un zibenīgi atkal izrāva to: bija māšu sprosts nesēnējā drūzmā bija sadragāts, gūsteknes nu lauzās ārā. Viena no tām jau bija aizkluvusi visai tālu.

Vai tad kabatā būtu bijis caurums? Varbūt pašas bites izgrauzušas? Zemzaris paknosījās, un kā atbilde sekoja skrāpēšanās diezgan tuvu celim.

„Vai jums kļūst nelabi?” jautāja pasažieris, kas bija vērojis Zemzaļa vaibstus.

„Vai negribat baldriānu iedzert?” piedāvāja līdzcietīga sievīņa.

Zemzaris kaut ko norūca un lauzās uz izeju. Bija jārikojas ātri, jāglābjas, kamēr vēl nav sākušas grauzt pārējās. Kas tad varēja zināt, vai tās nēlaužas uz sirds pusi!

Zemzaris iespraucās zināmo labierīcību nodalījumā. Tā, durvis ciet! Bikses nost — tur nav ko vilcināties. — Vislabākais, izpurinās tos smūdzus pa logu, — viņš domāja, — un pateiks sievastēvam, ka Grīnups vēl nav izperinājis savas labākās bišumātes.

Trach, trach, Zemzaris sita ar biksēm gaisā.

Pēkšņi... tiešām, tas bija tik pēkšņi, ka viņš pilnīgi apmuls. Roka bija tukša. Bikses palika kaut kur aiz loga. Tur kāds tās rautin parāva. Viņš izliecās paskatīties kas noticis un saprata visu. Tas bija, kā mēdz teikt, kaut kas vienreizējs: viņa bikses bija nolaupījusi dzelzceļa ūdenssūkņa likā roka. Tajā tās karājās šūpodamās, it kā ardievas mādamas, bet viņš, — apakšbiksēs izmeties, brauca līgot. Lai nu vēl līgot, bet viņš taču brauca arī saderināties. Nolādēts, arī gredzenus bija pakēris tas trakais ūdenssūknis!

— Nu būtu vietā teiciens: nieks par bitēm, ka tik medus, — prātoja Zemzaris, bet smieklī neraisījās. Viņš bija gluži bēdīgs, gandrīz izmisis. Atsēdies uz kāda vāka, viņš centās atrast izeju no šī kļūmīgā stāvokļa. Pie nodalījuma durvīm klauvēja nepacietīgs pasažieris.

„Vai tur ir kāds iekšā?”
„Kāds jauns cilvēks iegāja, varbūt aizsnaudies?”

„Jāpasauc konduktoru.”
— Jā, prātīgākais būs arī man pagaidīt konduktoru, — nolēma Zemzaris. — Vienīgi tas var man līdzēt.

Bet konduktors nāca dusmīgs. Tādos pārpildītos svētku vilcienos viņi nekad nav diezin cik laipni. Kad Zemzaris nostājās viņa un pasažieru priekšā, daži ņirgājās, bet konduktors rādīja bargu seju. Zemzaris stostījās:

„Konduktora kungs, nelaime... bišumātes biksēs... saspiesta sērkokļu kastīte...”

„Kāds jūs izskatāties, pilsoni? Kur jūsu bikses?”

„Uz ūdenssūkņa... tur pie stacijas...”

„Vājprātīgs! Pilnīgi traks!” sacukstējās pasažieris gaitenī.

„Viņš jau vagonā tā savādi šķobījās un raustījās...”

„Varbūt pat bīstams sabiedrībai?”
Vilciens palēnināja gaitu, tuvodamies stacijai.

„Nāciet līdz!” pavēlēja konduktors.

Zemzaris pilnīgā apmulsumā sekoja. Zaļumnieki piemirsa steigu un apbrīvoja savādo gājieni. Konduktors stāstīja stacijas priekšniekam:

„Liekas, ka vājprātīgs. Bija ieslēdzies... Runā nesakarīgi... muld par bitēm biksēs un ūdenssūkņiem...”

„Tāds tik vēl trūka šovakar! Vediet dežūrtelpās. Būs jāzvana uz Strenčiem, lai brauc savākt savu jānabērnu.”

„Pidriķis staigā baltās biksēs...” kāds zeņķis uz perona uzvilka pazīstamo dziesmiņu.

Vilciens aizripoja, aizraudams proām arī Zemzaļa ceļa somu. To viņš atcerējās tikai tagad.

„Kā jūs sauc? No kurienes uz kurieni braucat?” sāka noskaidrot dežūrējošais stacijas priekšnieka palīgs.

Zemzaris saņēmās, lai iespējami ticamāk izskaidrotu neticamo gadījumu.

„Vai jums dokumenti ir?”

„Jā... tas ir nē... arī dokumenti pagalam. Es biju kabatas portfeli iebāzis bikšu muguras kabatā... Baidījos no zagļiem.”

Dežūrants pētīdams urbās ar skatu Zemzaļa sejā. Pēkšņi nāca jautājumu birums:

„Kas šodien par dienu? Vai rītu būs kalendārā sarkans vai melns datums? Cik ir sešreiz septiņi? Kas sarakstījis brāļu Kaudziņu Mērnieku laikus?”

Zemzaris saprata, ka ar šiem jautājumiem dežūrants mēģina noskaidrot šķietami vājprātīgā gara spējas, tādēļ centās atbildēt, cik vien loģiski un prātīgi varēja. Beidzot dežūrants iesāka gaŗas dienesta sarunas par tālruni ar divām kaimiņu stacijām. Pēc laba laiciņa nāca atbildes, — no vienas puses, ka tiešām pie ūdenssūkņa karājušās bikses, — no otras puses, ka vilcienā atasta arī ceļa soma bez īpašnieka.

„Visā šai ķezā jums vēl ir cūkas laime!” teica dežūrants. Zemzaļa dēku stāsts bija ieguvis ticamību.

„Jā, kā saka: kas bez biksēm, tas bez bēdām!” nu jau varēja pasmieties arī Zemzaris.

„Bet kas iznāktu, ja bikses kāds būtu pievācis?”

„Tad laikam gan jūs mani sūtītu uz Strenču vājprātīgo iestādi, vai ne?”

„Kā nu tik traki var rīkoties!”

„Nekur jau tā neiet, kā pasaulē. Bet vai tagad es nevarētu piezvanīt savai ligavai un nākamajam sievastēvam?”

„Zvaniet veseli!”

Liepavotos ar nožēlu samierinājās, ka neparedzētu iemeslu dēļ ligavainis ieradīsies tikai ar nākamo vilcieni. Priekšlaikus viņam

ņiem vēl nevarēja teikt, ka laimīgais ligavainis jau ir gluži tuvu, bet vēl tikai jāgaida viņa... bikses.

Annas Brigaderes komēdija „Kad sievas spēkojas” Rīgas drāmatiskajā teātrī

No kreisās: Atis — J. Lejiņš, Anrīne — L. Špilberga, Bičulis — J. Šaberts, Mīlis — V. Gruziņš, Laila — A. Klinte, Alberts — V. Verners, Guste — H. Gobzine un Liba — M. Smitchene.

Augšā pa kreisi: Atis — Jānis Lejiņš, Laila — Anta Klinte.

No kreisās: Laila — A. Klinte, Mīlis — V. Gruziņš, Guste — H. Gobzine un Liba — M. Smitchene.

A. Brigaderes komēdijas „Kad sievas spēkojas” jauniestudējumam režiju vadījis A. Amtmanis-Briedītis, dekorācijas darinājis Rūdolfs Michelsons, dziesmas komponējis Kārlis Lietiņš un dejas iestudējusi Zaiga Lepne.

Latvieši iepazīstas ar Lielvācijas uzņēmumiem

30 Rīgas latviešu uzņēmumu vadītāju un pārstāvju delegācija Zimmermann'a, pilnvarotā arodbiedrību lietās pie Rīgas pilsētas un lauku apgabala komisāriem, vadībā 3. maijā izbrauca uz Lielvāciju iepazīties ar uzņēmumu sociālo un saimniecisko iekārtojumu un strādnieku dzīvi. Berlinē delegāciju sagaidīja un apsveica Austrumu reichsministrijas un Vācu darba frontes pārstāvji. Vācu darba frontes vadība, ko latviešu uzņēmumu vadītāji un pārstāvji apmeklēja pirmām kārtām, viņus iepazīstināja ar Vācu darba frontes uzbūvi un organizāciju.

Attēlā: Dr. Dr. von Borcke uzrunā delegācijas locekļus. Pirmajā rindā no labās uz kreiso: ekskursijas vadītājs Zimmermann's, pilnvarotais arodbiedrību lietās pie ģenerālkomisāra Rīgā inž. Hahn's, arodpropagandas daļas galvenais vadītājs Rentz's un ACS I galvenās daļas vadītājs Vinovskis. Laikmeta uzn.

RUZVELTA otrais VĀRĀ

USA laikrakstu „kaža”

Jau vairāk par pusgadu Amerikas kaža Karu viņai sagādājis tās prezidents Ruzvelts kā savas katastrofālās politikas lielāko sniegumu. Ieskatoties Amerikas laikrakstos un žurnālos, redzam, kā amerikāņi skatās uz kažu, kas katram kultūras cilvēkam ir nopietna problēma. Laikraksti, kuŗu ilustrācijas šeit sniedzam, pirkti Ņujorkas ielās, tātad nepieder pie tiem USA laikrakstiem, kādus miera laikos sūtīja pāri jūrai.

Amerika nebūtu Amerika, ja kažš tai noderētu par lielisku reklāmas līdzekli. Kā veikala reklāmu meistari, amerikāņi prot savu reklāmu padarīt aktuālu, lai tā pievilktu publikas skatus. Mums, piem., nav saprotams, kāds sakars vakara tērpā ģērbtai dāmai, kas pūderējas, ar fonā redzamo kaža dekāribas skatu tropu ainavā, tāpat nav aptverama izpletņu lēcēju nostādīšana konservu fabrikas kopainā. Un tā tas turpinās, apvienojot kažu ar veikalēm: dzelzceļa sabiedrība grib pierādīt savu nozīmi kažā, konkurēdama ar gaisa satiksmes līniju; gultas matraču firma ieteic bruņošānās rūpniecības strādniekiem izgulēt savu tēvijai tik svarīgo miegu uz tās ražojumiem; cigarešu firma iesprauž savu labākās šķirnes cigareti Amerikas sieviešu brīvprātīgo dienesta uniformā tērptai filmu zvaigznei zobos!

Iemīļota ir tāda ainu serija, kā „Florida kažā”, kas rāda kaža neskarto plūtokratu dzīvi. Grotesks ir žurnāla „Esquire” vāka attēls; tajā redzams jūrnieks, ko tetovē pirms aizbraukšanas uz Peru Harboru. „Uzvara 1942.” un „Uz redzēšanos Tokijā!” rakstīts uz krūtīm, „Iksti augšā” acina augš-

delms. Ja pašķirsta citus laikrakstus, tad par augstāko sasniegumu jāuzskata „Brīvprātīgo uzaicinājums uz deju ar pasaules skaistāko meiteni”. Dažus, kas šai masu uzbrukumā trūcīgi apmierinājām gerlām uzvarējuši, rāda attēlos kā viņu dejas partnerus, nosaucot pat vārdā. Vērā liekama arī nēģeru brīvprātīgo apmācīšana par lidotājiem; attēlos redzami pieci pirmie „nēģeru lidotāju leitnanti” tūlīt pēc diplomu saņemšanas.

Viss, kas šajos Amerikas laikrakstos skatāms, neizskatās pārāk pēc kaža. Šķiet, ka pilnīgi pamatota karikatūra, kas rāda tūļu „amerikāniskās pašapmierinātības” gultā, kad to modina tēvocis Sams, teikdams: „Mosties, cilvēk, ir kažš!” Lai šī pamošanās nāktu par vēlu, par to jau japāņi gādājuši un vēl gādā, par to rūpējas ass valstis. Žīdu kalps Baltajā namā var būt pārliecināts, ka, par spīti visiem reklāmu trikiem, kažš nebūs nekāda veikala lieta ne viņam, ne viņa rokaspušiem.

Pa labi: *Mīlas skatu vietā kaža skati. Pārmaiņas, kādas prasa konjunktūra: filmu aktrises, kas simtkārt izmēģinājušās pavešanas skatos uz ekrāna, tagad „ka-reiviski” pārveidotas, lai paves-tu” uz kažu.* (Uzņ. „BIZ”)

Pa kreisi: Pirms tu dosies uz Peru Harboru, liec sevi tetovēt! („Esquire” 1942. g. aprīli.)

Augšā: Florida kažā! („Life”, 1942. g. 23. martā.)

Pa labi: Nēģeru lidotāju priekšpulks. („Life”, 1942. g. 23. martā.) (Uzņ. DAZ arch.)

Zivisok

Nu jau mēnesis, kopš pilsētās sāka pienākt pirmās zivis. Vispirms tās parādījās ēdienu namos un darba vietu koptgaldos, pēc tam atlika sadalīšanai arī iestāžu darbiniekiem, bet tagad zivis ir jau regulāra deva visiem pilsētu patērētājiem. Pēc garās, bargās ziemas, kad zveja jūrā bija gandrīz pārtraukta un nozvejas plašām iedzīvotāju aprindām nepietika, zivis tagad ir patīkama pārmaiņa un papildinājums pilsētnieku galdā.

Kā balta josta starp zilgano jūras plašumu un priežu zaļuma segtajām kāpām tālumā aizvijas smilšainā plūdmale. Sīki vilniši pusdienas tveicē pīrbina smilšu jostas malu, kā melnas siekštas guļ krastā izvilktās zvejlaivas, bet kāpās jūras vēji šūpo vabās sakārto tīklu rindas. Tāda ir raksturīga Latvijas piekrastes ainava, kur kāpu aizvējā izvēršusies jūrmalas zvejnieku ciemi. Mazauglīga ir jūrmalas kāpu smiltis, tikpat mazauglīgi ir klajumi, kas kilometriem tālu izplešas aiz augstajām kāpām. Kāds neliels kartupeļu vai labības lauks un mājas apkaimē ar grūtībām iekopts dārziņš ir vienīgie zemes auglības devēji zvejnieku lielākajai daļai. Šī šķietamā nabadzība tomēr nespēj aizvilināt zvejnieku citā pusē.

„Lai nāktu kādi laiki nākdami, jūra paliek mums uzticīga,” saka viens no daudz pieredzējušiem Kolkas zvejniekiem. „Druvas var nopostīt, mantu atņemt, tiltus uzspridzināt, ceļus noārdīt, bet jūrā vienmēr varam atrast sev iztiku.” Tā jūrmalas zvejnieki visos laikos palikuši uzticīgi savai maizes devējai — jūrai, kaut gan vētrās dažreiz aiziet bojā visa zvejas spaiļi, nogrimst laivas un aprok pašus zvejniekus.

Zvejnieku grūtais un pašaieliedzīgais darbs ne vienmēr pietiekami novērtēts. Nav sen laiks, kad lielākas nozvejas gadījumos dažu labu lomu vajadzēja norakt kāpu smiltis. Tikai pēdējos priekškaŗa gados, attīstoties zvejnieku kopdarbībai un nokārtojot zivju tirgu, zvejniecībā sākās straujš uzplaukuma periods. Zvejnieku biedrības un kooperatīvi ar valdības atbalstu uzcēla daudzas modernas zivju zāvētavas, vēsinātavas, ledus pagrabus. Neizbraucamus smilšu ceļus nomainīja „zvejnieku šosejas” un izbūvēti ceļi, kas atļauj auto mašīnā piekļūt pat nomaļākiem zvejnieku ciemiem. Veco aiŗu un buŗu laivu vietā stājas modernas zvejas motoru flotiles, kam lielākajās zvejnieku ostās tagad ir noteicēja nozīme. Līdz ar to šais gados strauji cēlās nozveja: no 10 milj. kg 1935. gadā uz pāri par 14 milj. kg 1939. gadā, bet zvejniekiem ienā-

kumi divkāršojās, sasniedzot 4 milj. latu gadā. Zvejniecība izvērtās par ievērojamu faktoru mūsu tautsaimniecībā, sagādājot ne tikai vērtīgu uzturu īpaši pilsētu iedzīvotājiem, bet dodot izejvielas arī samērā plašai konservu rūpniecībai. Pretim sekmīgi attīstībai un gaišai nākotnei ievirzītos zvejniecības ceļus pārtrauca boŗseviku iebrukums un kaŗš.

Zvejas sezonas sākumu šogad ievērojami aizkavēja bargā ziema. Iepriekšējos gados maijs vienmēr bijis lielākās nozvejas mēnesis, bet tagad zveju varēja uzsākt tikai maija beigās, kad jūrā izzuda pēdējais ledus. Atbrīvoti no boŗseviku uzspiestās arteļu sistēmas, zvejnieki atguvuši arī agrāko iniciatīvu un darba rosmi. Zivju centrāle visos zvejniekciemos noorganizējuši zivju savākšanas punktus, lai zvejniekiem atkristu rūpes par zivju izdalīšanu patērētājiem un pārstrādāšanai. Agrākos gados izbūvētās zāvētavas un sālītavas atļauj pieņemt un sagatavot uz vietas katru nozvejas daudzumu. Un lomi aizkavētās zvejas sezonas sākumā nav mazi. Jau mēneša pirmajā pusē Liepājas mencu zvejnieki pārveda pa 4—6 tonnas smagu lomu katrā laivā, bet Rīgas liča repģu zvejnieki pa 200—300 kg uz katru vīru. Tagad ventspilnieki jau iesākuši plekstu zveju, Rīgas līcī parādījušies pirmie brētlīņu bari un retums nav arī laši, zuši un citas vērtīgākās zivis. Mūsu zvejnieku jūras arāja darbs dod iespēju apmierināt armijas vajadzības, nodrošināt darbu konservu fabrikām, sagādāt vērtīgas papilddevas civiliedzīvotājiem un vēl sagatavot rezerves krājumus sliktākiem nozvejas periodiem. J. M.

Loms nāk malā! Prieģis satraukums pārņem gaidītājus, kad no laivas pretim zvījo sidraboto reņģu kaudze. „Viena kaste, divas... nē, tur jau vesels vezums! Nu, Pēter, šis loms tev atkal izdevies.” Tā no laivas zvejnieku guvums katru dienu ceļo uz savāktuvi, lai no turienes zivis plānveidīgi sadalītu visiem patērētājiem.

Kara apstākļos neviena zivs nedrīkst aiziet bojā. Kad vasaras karstajās dienās svaigās zivis nevar tūlīt nogādāt patērētāja vietās, tās konservē iesālīt. Visos lielākajos zvejnieku ciemos iekārtotas zivju sālitavas, kur zivis konservē mucās, sevišķi izbūvētos baseinos, bet, ja vajadzīgs, arī brīvajā dabā īpašās brezentā tvertnēs. Šādi sagatavotas zivis iespējams saglabāt tukšajam laikam vai tālākai pārstrādāšanai.

Zāvēta reņģe ir viens no vasaras gardumiem. Reņģu zāvēšanai jūras piekrastē uzceltas daudzas modernas zivju zāvētavas, bet ir vēl ciemi, kur zāvēšanu veic primitīvajos koka namiņos. Ierobežotā transporta dēļ attālākos ciemos, piem., Kolkasragā, viņas nozvejotās zivis uz vietas pārstrādā zāvējot vai iesālīt.

Jūras līca mazās reņģītes. Iekonservētas un eksportē.

Konservu eksports. Atī... šobrīd... pilnā spārā, parvešot... zāvē... šprātēs, kļāvās, rollmopšos, gan c... konservu veidos. Būtu... jās... sāļu konservēšana... tās pārtikas vietas iespēja... tās.

Radiofona programma

21. VI — 27. VI GALVENAIS RAIDĪTĀJS RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA UN LIEPĀJA

SVĒTDIEN, 21. JŪNIJĀ

- 5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.
6.15 Hamburgas ostas koncerts.
6.30 Mūzika (skaņu plates).
6.45 Ziņas latviešu valodā.
7.00 Ziņas vācu valodā.
7.10 Hamburgas ostas koncerts.
8.00 Jaunu nedēļu kad sāk, lai tev allaž priecīgs prāts.
8.45 Vingrošana bērniem.
9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā.
10.00 Ziņas vācu valodā.
10.10 Dievkalpojums.
Pārraidījums no Vecās Ģertrūdes baznīcas.
Solists: Teodors Miķelsons.
11.10 Rīgas amatnieku b-bas kamerkoris A. Vintera vad.
11.30 Pārraidījums no Lielā Vērmanes dārza. Spēlē kāds kaņavīru pūtēju orķestris.
12.15 Ziņas latviešu valodā.
12.30 Ziņas vācu valodā.
Pēc tam: Vācu tautas koncerts.
14.00 Ziņas vācu valodā.
14.15 Nedēļas politiskā raidāmā.
14.30 Bērniem.
Mazā varone. J. Krustiņa raidāmluga.
15.00 Vasara latviešu mūzikā un literatūrā. L. Garūta (klav.), T. Matīss (tenors), tautisks ansamblis Sidrabene V. Bērzkalna vadībā un Rīgas amatnieku b-bas kamerkoris A. Vintera vad. Medeņa, Lazdas un Skalbes dzejoļi.
16.00 Kas katram tik.
Pēcpusdienas mūzika I.
16.45 Ziņas latviešu valodā.
17.00 Ziņas vācu valodā.
Pēc tam: Pēcpusdienas mūzika II.
18.00 Preses apskats.
18.20 Latviešu brīvprātīgo kaņavīru pusstunda.
19.00 Mūzika (skaņu plates).
19.15 Ziņas no kaņalauka.
20.00 Ziņas vācu valodā.
20.15 2x45 minūtes operēšu mūzika.
21.00 Ziņas latviešu valodā.
22.00 Ziņas vācu valodā.
22.20 Deju mūzika.
24.00 Ziņas vācu valodā.
0.15 Noslēgums.

KATRU DARBDIENU

- 5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.
6.15 Rīta vingrošana.
6.30 Mūzika.
6.45 Ziņas latviešu valodā.
7.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam rīta koncerts.
8.00 Rīta mūzika.
9.00 Ziņas vācu valodā.
9.10 Raidījumu pārtraukums.
—11.30 Ziņas latviešu valodā.
12.30 Ziņas vācu valodā.
12.45 Pēcpusdienas mūzika.
14.00 Ziņas vācu valodā.
15.00 Virspavēlniecības ziņojuma lens atkārtojums un īsas ziņas kaņaspēkam pierakstīšanai.
16.45 Ziņas latviešu valodā.
17.00 Ziņas vācu valodā.
20.00 Ziņas vācu valodā.
21.00 Ziņas latviešu valodā.
22.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam sporta ziņas.
24.00 Ziņas vācu valodā.
0.15 Noslēgums.

PIRMDIEN, 22. JŪNIJĀ

- 8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas. (Vīru dubultkvartets Tēvija un skaņu plates.)
8.30 Mūzika (skaņu plates).
11.30 Darbam un mājai.
(Priekšlasījums, sarunas, mūzika.)
14.15 Solistu koncerts.
A. Pulciņa-Karpa (soprāns), A. Vanags (tenors) un N. Pesse (brača).
15.30 Mūzika (skaņu plates).
16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
M. Vintere (soprāns), Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.
17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
18.00 Aktuālitātes.
18.30 Jautra kaņavīru stunda.
19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaņaspēks.
19.15 Solistu koncerts.
Lilija Treija (koloratūrsoprāns), Arnolds Kļaviņš (vijole) un Viesturs Bišers (klaviers).
20.15 Skaņu dzirnavas. 2x45 minūtes jautram laika kavēklim vārdos un skaņās.
22.20 Klavieru mūzika. 1) L. van Beethoven'a Sonata quasi una fantasia (Mēnesnīcas sonāta). 2) L. van Beethoven'a Albuma lapa Elizei. 3) Joh. Brahms'a. Scherzo es-mollā. Op. 4. Atskaņos Hilde Sander's.
22.50 Mūzika laika kavēklim.

CETURTDIEN, 25. JŪNIJĀ

- 11.30 Darbam un mājai.
Priekšlasījums, sarunas, mūzika.
14.15 Latviešu mūzika un literatūrā.
Ed. Eiche (vijole) un Radiofona koris (vaska uzņēmumi). Aidas Niedras un Paulīnas Bārdas dzejoļi un mūzika.
15.30 Mūzika. (Skaņu plates.)
16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
17.15 Pēcpusdienas mūzika II. Salona ansamblis Ed. Eiches vadībā un pūtēju orķestris Oļģerta Kreišmaņa vadībā.
18.00 Zoles un papēži. Carl'a Barro Schwerla's raidāmluga.
19.00 Mūzika (skaņu plates).
19.15 Ziņas no kaņalauka.
19.30 Mūzika skaņu platēs.
19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.
20.15 Ko kaņavīri labprāt klausās.
22.20 Kamermūzika.
L. van Beethoven'a Trio Nr. 4 klavierēm, vijolei un čellam. Op. 11. Atskaņos: Joseph's Müller's (klaviers), Ernst's Kesser's (vijole) un Robert's Assion's (čells).
22.50 Mūzika laika kavēklim (skaņu plates un magnētofona uzņēmumi).

OTRDIEN, 23. JŪNIJĀ

- 11.30 Bērniem. Dziesmotais vakars. J. Sirmāņa raidāmluga.
12.00 Mūzika bērniem.
Elza Mekša (soprāns) un skaņu plates.
14.15 Latviešu mūzika un literatūrā.
Ludmila Sepe (soprāns) un Eduards Mednis (klarnete). Atmiņas par kādu Jāņu nakti. Fragments no J. Akurātera stāsta Degoša sala.
15.30 Mūzika. (Skaņu plates.)
16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
Marija Zeimīte (dziesmas) un kāda kaņavīru deju kapella.
17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
ACS Atpūtas un dzīvotprieka mandolinu orķestris K. Viksnes vadībā, humors un skaņu plates.
18.00 Aktuālitātes.
18.30 Jautra kaņavīru stunda.
19.15 Ziņas no kaņalauka.
19.30 Mūzika. (Skaņu plates.)
19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.
20.15 Jānīts kalnā, Jānīts lejā I.
Jānis Ķepītis (klaviers), vīru dubultkvartets Kokle un Tautas palīdzības bērnu koris J. Milzarāja vadībā, Radiofona koris T. Kalniņa vadībā un Radiofona orķestris O. Bištēviņa vadībā.
21.15 Jānīts kalnā, Jānīts lejā II.
V. Fricoviča, A. Kortāns, A. Evalks (akordeons).
22.20 Kad papardes zied.

PIEKTDIEN, 26. JŪNIJĀ

- 8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas.
Vīru dubultkvartets Tēvija un skaņu plates.
8.30 Mūzika. (Skaņu plates.)
11.30 Darbam un mājai.
14.15 Bērniem.
Drošsirdīgais skroderītis. V. Bičuļa raidāmluga ar dziesmām pēc Grimmu pasakas.
15.30 Mūzika (skaņu plates).
16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
Ksenija Bidiņa (alts) un salona orķestris Vernera Taubes vadībā.
18.00 Aktuālitātes.
18.30 Jautra kaņavīru stunda.
19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu gaisa spēki.
19.15 „Dainas” koris Sergeja Duka vadībā.
19.45 Raksti no laikrakstiem.
20.15 No operu pasaules (skaņu uzņēmumi).
21.15 Vakara mūzika. Velta Liepiņa-Zaķis, Aleksandrs Kortāns, gitaru dueti un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.
22.20 Mūzika laika kavēklim.
Nina Gruzna, Alfreds Kalnājs (ksilofona solo), Augusts Dainis (saksofona solo), salona kvintets Eižena Freimaņa vadībā un skaņu plates.

TREŠDIEN, 24. JŪNIJĀ

- 9.10 Tautisks koncerts. H. Cinka-Berzinska, J. Niedra, salona ansamblis Ed. Eiches vadībā un skaņu plates.
10.00 Dievkalpojums. Pārraidījums no Vecās Ģertrūdes baznīcas.
11.00 Bērniem I. Jānis. J. Jaunsudrabiņa tēlojums no Baltās grāmatas. Jānītis bajārs — K. Skalbes dzejoļi. Jāņu nakts — K. Skalbes bērniņas atmiņu tēlojums. Staburaga bērni vasaras vidū. Fragments no Valža stāsta. Pēc tam: Mūzika bērniem.
11.40 Saulgriežu laikā.
14.15 Laimīgā Jāņi. V. Delles raidāmluga jauniem un veciem.
15.30 Mūzika (skaņu plates).
16.00 Pēcpusdienas mūzika I. Latvijas komandanta pūtēju orķestris.
17.15 Vasaras idille. Pēcpusdienas mūzika II. Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā un skaņu uzņēmumi.
18.00 Aktuālitātes.
18.30 Jautra kaņavīru stunda.
19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaņa flote.
19.15 Latviešu brīvprātīgo kaņavīru pusstunda.
20.15 Koncerts brīvā dabā.
21.15 Jāņu dienas mūzika u. c.
22.20 Mūzika laika kavēklim.
23.30 Mūzika. (Skaņu plates.)

SESTDIEN, 27. JŪNIJĀ

- 11.30 Darbam un mājai.
Priekšlasījums, mūzika, sarunas.
14.15 Pašā zaļā vasarā. L. Santeckera jautra raidāmā.
14.45 Mūzika skaņu platēs.
15.30 Mūzika skaņu platēs.
16.00 Koncerts brīvā dabā. Pārraidījums no Lielā Vērmanes dārza. Spēlē Latvijas komandanta pūtēju orķestris.
17.15 Pēcpusdienas mūzika (magnētofona uzņēmumi).
18.00 Aktuālitātes.
18.30 Jautra kaņavīru stunda.
19.15 Ziņas no kaņalauka.
19.30 Mūzika (skaņu plates).
19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.
20.15 Šovakar atkal dejas un dziesmas. Marija Zeimīte (dziesmas), J. Vedras (tenors), Armands Krūmkoks (akordeons), Karl's Eckert's ar saviem ritmiķiem un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.
22.20 Mūzika laika kavēklim. Teodors Vējš (vijole), Rudy' Deutchmann's ar Karl'a Hohäusel'a Schrammel'a kvartetu, salona orķestris Vernera Taubes vadībā un Latvijas kārtības sargu pūtēju orķestris P. Bandera vadībā.

Vilcienā.

Vilcienā iekāpj vīrs ar pipi zobos. Pipe kūp varenī, bet dūmi nepatīkami. Kāds pasažieris saka vīram:

„Kas tas ir par kompostu, ko kūpināt? Nemaz pēc tabakas neož. Fui!”

„Man pipē kumelišu un margrietīņu tējiņa.”

„Tā? Tad ejiet nesmēķētāju galā, pie sievietēm. Tās ir tādu tējiņu ipašas cienītājas.” E.

Kaimiņu būsana.

„Vai jūs, kundzīt, kaut ko nenopirksiet?” jautā apkārtceļotājs siktirdznieks. „Jūsu kaimiņiene ieteica nākt pie jums.”

„To viņa tiešām labi darijusi. Ko tad jūs pārdojat?”

„Visvairāk blakšu pulvera.”

ATKALREDZĒŠANĀS JĀŅOS.

Šogad Jānis „jāpūbēnos”
Pazīst kaklakungus pērnos —
Krievu Vaņku, židu Smuli,
Kas nu nāk kā „oni trull...”

MISISĪPI UPES KRĀSTOS.

Amerikā kino lieks:
Kaņa ainas tā kā prieks
Redzamas pie mājām
Pat jau acīm vājām.

Misisīpi kuģi grimst.
Ruzvelts krēslā smagi līkst,
Apkārt žīdi gaudo:
„Veikais beigts un nauda!”

2. C.
(„Atlantic”)

„PIELĪGĀJIES”

„V—vai tas var būt!”

„Jūs brīnāties, ka mēs tik līdzīgas viena otrai? Mēs esam diviņu māsas.”

„V—la četras?”

Sai vakarā, kā teika pauž,
Pats sirmis Dieviņš apkārt staigā,
Un kas sev sirdī teiksmu jauž,
Tas viņu sastop vaigo vaigā.
Viņš skatīt nāk, vai gunis dedz,
Vai latvji vēl pa vecam liĢo.
Un ja viņš prieku apkārt redz,
Tad svētī zemi piemīlīgo.
Sai vakarā, tā ļaudis melš,
Zied birzi zelta papardīte,
Un ja nav baismīgs tumsā ceļš,
To ziedu atrod sērdienīte.
Kas sērdienīti ārst prot,
Tas iegūst vairāk vēl kā zeltu:
Tam Laima gaišu mūžu dod,
Lai mīlu augsstā godā celtu!

Sai vakarā — tā jauna teika —
Reiz Staļins kļuva sirdī jauns
Un teica: „Suļiko, ej sveika,
Ka neesmu eiropiets, man kauns!
Es gribu precēt latvju sievu
Un kāzas pašā Rīgā dzert!”
Viņš nepazīna teiksmu Dievu
Un čekai lika Laimu tvert.

Bet kas tam tika, to mēs zinām:
Ne sērdienīte — pēriens smags!
Mēs šogad atkal LiĢo svinam,
Bet tam uz elļi nosprausts taks.
Sai vakarā lai dziedam liĢo!
Mēs jūtam: teiksmu Dievs vēl dzīvs,
Viņš svētī zemi piemīlīgo,
Kur mūžos dzīvo latvis brīvs!

2. Ciecers.

Vienalga.

„Mīļais Eidi, ja mēs precētos, būtu grūta iztikšana. Man nav nekā, tu arī esi nabags.”

„Tas vienalga, mīļā. Vai tad bagātiem dod vairāk pārtikas kartīšu!” E.

Amerikas veiklība.

Amerikas skolā runā par prērijām. Skolotājs jautā: „Kas ir veiklākie zēni Amerikā?” un saņaida atbildi „kovboji”, bet pirmais skolnieks saka:

„Gangsteri un kidneperi!”

„Bet kas ir vēl veiklāki?” turpina skolotājs.

Klasē klusums. Beidzot pēdējā solā paceļas bāls zēns:

„Tētis saka, ka Vollstrīta birzas vīri!”

Neticams stāsts.

„Atvaļinājuma laikā es sastapos ar kādu cilvēku, kas stāstīja, ka viņa vec-vec-vec-tēvs vēl esot dzīvs,” stāstīja rotā dižkareivis Vilibalds Drosmiņš.

„Viņš droši vien meloja?”

„Nē, stostījās!”